

ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ

ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ • ΕΤΟΣ ΙΣΤ΄ • ΑΡ. ΦΥΛ. 178 • ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 1993 • ΓΙΑΝΝΙΝΑ - ΣΙΝΑ 4

Χειμώνας στο Ζαγόρι.

Η Ιστορική και Λαογραφική
Εταιρία Ζαγορίου,
Το Κέντρο Ερευνών Ζαγορίου και
Η Συντακτική Επιτροπή,

Σας εύχονται ευτυχισμένο το 1993

KENTPO EPΕYΝΩΝ ZAΓOPIOY (K.E.Z.)
ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΥΠΟΜΝΗΜΑ

Συνέχεια στην 4η σελίδα

To «Z»

Συνέχεια από την 3η σελίδα

III. Η ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΑΝΟΙΧΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

Το Ανοιχτό Σχολείο είναι μια από τις εκδηλώσεις που οργανώνει το Κ.Ε.Ζ. και θα μπορούσε κάποιος να υποστηρίξει ότι είναι η κεντρική γύρω από την οποία εμφανίζεται το Κ.Ε.Ζ. και ανοίγεται προς τους Ζαγορίσιους. Το Ανοιχτό Σχολείο είναι μια δραστηριότητα που απευθύνεται σε νέους που θα ήθελαν να γνωρίσουν την Ελλάδα με ένα άλλο μάτι, όχι αυτό του Τουρίστα. Γίνεται πάντα σ' ένα χωριό του Ζαγοριού, διαφορετικό κάθε φορά και προσπαθεί:

» να βοηθήσει τους συμμετέχοντες σ' αυτό νέους να γνωρίσουν και να κατανοήσουν τους τρόπους λειτουργίας μιας ορεινής κοινότητας που φθίνει καθώς και τις απόψεις των κατοίκων γι' αυτό.

» να δώσει στους κατοίκους, έστω και για ένα σύντομο χρονικό διάστημα (17-20 ημέρες) την αίσθηση ότι κάποιος ενδιαφέρεται για τον τόπο τους και ότι κάποιος υπάρχει ελπίδα.

Στο Ανοιχτό Σχολείο καταργείται κάθε μορφή παραδοσιακής διδασκαλίας, κάθε εθνικότητα και κάθε ηλικία. Εμφυλώνει κάθε ανθρώπινη δραστηριότητα συλλογική ή ατομική που επιτίθεται και περιέχεται στους στόχους του ΚΕΖ.

Η πλούσια ζωντανή παράδοση των χωριών του Ζαγοριού αποτελεί τη βάση για μια ανταλλαγή γνώσεων. Ο μαθητής και ο δάσκαλος χάνουν τις ιδιότητές τους. Στο Ανοιχτό Σχολείο δάσκαλος είναι ο χώρος και τα καθημερινά προβλήματα της ζωής. Οι απορίες και οι προσωπικοί προβληματισμοί γίνονται βιώματα και εμπειρίες.

Η ύλη των μαθημάτων δεν είναι καθορισμένη. Η ιστορία η γεωγραφία, η λαογραφία, οι καλές τέχνες, η γεωπονοδασολογία, η κοινωνιολογία, η οικολογία αποτελούν πλαίσια στα οποία κινούνται οι συμμετέχοντες.

Στη διάρκεια του Ανοιχτού Σχολείου οι συμμετέχοντες προσφέρουν καθημερινά εθελοντικό έργο στην κοινότητα που τους φιλοξενεί. Ενδεικτικά αναφέρουμε κάποιους τομείς που προσφέρεται η εργασία αυτή:

» Αποκατάσταση παλιών μονοπατιών (επισκευή λιθοστρωμάτων, καθαρισμός κ.λ.π.).

» Προστασία εδάφους από διάβρωση (κατασκευή τοίχων αντιστήριξης, δενδροφύτευση κ.λ.π.).

» Αναστήλωση παλιών κτιρίων (φωτογράφιση, αποτυπώσεις, σχεδιασμός επισκευές κ.λ.π.).

» Οικολογική έρευνα (μελέτη διάθεσης σκουπιδιών, προστασία

πανίδας χλωρίδας κ.λ.π.).

» Ιστορική - Κοινωνιολογική έρευνα (μελέτη πληθυσμιακών φαινομένων λαογραφικά στοιχεία κ.λ.π.).

Πέρα όμως από την καθημερινή εργασία, υπάρχει και επιδιώκεται η συμμετοχή της ομάδας του Ανοιχτού Σχολείου και σε άλλες δραστηριότητες της ζωής του χωριού (π.χ. πανηγύρια, διοργάνωση συζητήσεων, εκδρομές, εκμάθηση τρόπων παραδοσιακής ζωής π.χ. ζύμωμα, χειροτεχνία, αργαλειός κ.λ.π.).

IV. ΑΛΛΕΣ

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Εκτός από τη δραστηριότητα του Ανοιχτού Σχολείου το ΚΕΖ μέχρι σήμερα:

» Υποδέχθηκε, πληροφόρησε και ξενάγησε στο Ζαγορίσιο Χώρο δύο φορές 25 μεταφραστές από τις χώρες της ΕΟΚ.

» Υποδέχθηκε και ενημέρωσε κλιμάκιο βουλευτών για τα προβλήματα του χώρου.

» Υποδέχθηκε και βοήθησε με παροχή στοιχείων επιστημονική ομάδα της Γραμματείας Περιβάλλοντος του Υπουργείου Συντονισμού που είχε ως στόχο τη σύνταξη έκθεσης για τη διαχείριση της κοιλάδας του Αώου.

» Διέθεσε και εξακολουθεί να διαθέτει όλα τα στοιχεία που αφορούν το Ζαγορίσιο χώρο και που έχει στα αρχεία του, σε μεμονωμένους επιστήμονες και φοιτητές και σε ομάδες επιστημόνων ή φοιτητών Ελλήνων και ξένων.

» Οργάνωσε με το Υφυπουργείο Νέας Γενιάς και διέθεσε όλη του την υποδομή, τις χρονιές 1983 και 1984, ομάδες αναπτυξιακών πρωτοβουλιών που είχαν για αντικείμενο μελέτης: τη χρονιά 1983 τη «Γενική κατάσταση της περιοχής του Ζαγοριού» και τη χρονιά 1984 τη «Χρήση γης στο Ζαγόρι» καθώς και τα «Ιστορικά Μονοπλάτια της Περιοχής του Ζαγοριού».

» Συμμετείχε και συμμετέχει ενεργά με αντιπροσώπους του σε κάθε συγκέντρωση ή σύσκεψη Υπουργείων, Υπηρεσιών ή άλλων φορέων όταν το καλούν να παραβρεθεί σ' αυτές και παραδίδει εγγράφως τις προτάσεις ή απόψεις του.

V. ΟΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ 1992

1. Σεμινάριο εκπαίδευσης στελεχών

Το ΚΕΖ στην προσπάθειά του να συνεχίσει τη δράση του στον Ζαγορίσιο χώρο ως φορέας έρευνας και μελέτης, διοργάνωσε πενθήμερο σεμινάριο εκπαίδευσης στελεχών (10-15 Φεβρουαρίου 1992)

στο οποίο συμμετείχαν ενεργά μέλη καθώς και μη μέλη. Ο στόχος του σεμιναρίου αυτού ήταν να δώσει στους συμμετέχοντες να καταλάβουν τη φιλοσοφία και τους σκοπούς του ΚΕΖ και να δοθεί η ευκαιρία για ανταλλαγή νέων εναλλακτικών απόψεων για την ανάπτυξη του Ζαγοριού. Από το σεμινάριο αυτό αναδείχθηκε σχεδόν όλο το νέο Διοικητικό Συμβούλιο του ΚΕΖ, το οποίο έχει μέσο όρο ηλικίας τα τριάντα (30) χρόνια.

2. Θερινές κατασκηνώσεις

Με βάση τους καταστατικούς του στόχους το Κ.Ε.Ζ. το 1992 ξεκίνησε μια προσπάθεια συνεργασίας με δύο Ευρωπαϊκούς φορείς και φιλοξένησε τη διοργάνωση δύο κατασκηνώσεων με δεκαπέντε νέους από την Ευρώπη η κάθε μία:

α. Το Campus Europeens de l'Environment, σε συνεργασία με το Παν/μιο Ιωαννίνων (επιστημονικός υπεύθυνος Β. Ντισιάκος) και το Ινστιτούτο Οικολογίας της Βουλγαρικής Ακαδημίας των Επιστημών.

β. Το Campus Europeens du Patrimoine, σε συνεργασία με την Association Pour La Participation Et l'Action Regionale.

Οι δραστηριότητες αυτές των δύο κατασκηνώσεων έγιναν από 6-26 Ιουλίου στο χωριό Άνω Πεδινά Ζαγοριού.

Α. Το πρόγραμμα για το Περιβάλλον, European Environment Campus, έγινε σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων και την Ακαδημία Επιστημών της Βουλγαρίας. Η συμμετοχή της Βουλγαρίας γίνεται σε μια προσπάθεια να αναπτυχθεί η συνεργασία της Ε.Ο.Κ. με τις πρώην ανατολικές χώρες τόσο στον τομέα των ανταλλαγών νέων όσο και στην προστασία του περιβάλλοντος. Το αντικείμενο με το οποίο ασχολήθηκαν τα δεκαπέντε παιδιά που φιλοξενήθηκαν στη χώρα μας ήταν: «Οι πιέσεις για τουριστική ανάπτυξη στην κοινότητα Άνω Πεδινών και οι επιπτώσεις στο περιβάλλον».

Β. Το πρόγραμμα για την Προστασία της Πολιτιστικής Κληρονομιάς, Campus European du Patrimoine, φιλοξένησε δεκαπέντε άτομα, κυρίως Αρχιτέκτονες, Μηχανικούς, Αρχαιολόγους και είχε σαν αντικείμενο την μελέτη και καταγραφή της υπάρχουσας κατάστασης της Μονής της Ευαγγελίστριας Άνω Πεδινών καθώς και μια πρώτη προσπάθεια συντήρησης των κτισμάτων της μονής.

Το πρόγραμμα της φιλοξενίας και των δύο κατασκηνώσεων μεταξὺ άλλων περιελάμβανε:

1. Εργασία τριάντα ωρών εβδομαδιαία για τη μελέτη του θέματος. Στη διάρκεια αυτών των ωρών πραγματοποιήθηκαν εκπαιδευτικές εκδρομές στη γύρω περιοχή που εμφανίζει μια έντονη τουριστική

ανάπτυξη (Βίτσα, Μονοδένι, Αρίστη, Πάπιγκο). Επισκέψεις παραγωγικές μονάδες της περιοχής για την επαφή των μετεχόντων με τις οικονομικές δραστηριότητες της περιοχής (αγροτο-κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις, εργασίες χειροτεχνίας κ.λ.π.), καθώς και άλλα μοναστήρια της περιοχής.

2. Τα απογεύματα και τα βράδια υπήρχαν εκδηλώσεις με τις οποίες προσπαθήσαμε να δώσουμε στους συμμετέχοντες στα πλαίσια των δραστηριοτήτων γραμμάτια, στοιχεία από τον τοπικό και τον ευρύτερο Ελληνικό πολιτισμό. Τα στοιχεία δόθηκαν με τη μορφή παιχνιδιού από την οργάνωση εκδηλώσεων με τη μορφή παιχνιδιού (γιορτές, πανηγύρια) καθώς και από την οργάνωση εργασιών για τοπικούς χορούς για παραδοσιακή Ελληνική κουζίνα, για την παραδοσιακή χειροτεχνία (υφαντική) κ.λ.π.

Για το βασικό σκοπό της οργάνωσης το Κέντρο χρηματοδοτήθηκε κατά το ήμισυ περίπου από το Ε.Ο.Κ.

VI. ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

Το Δ.Σ. του ΚΕΖ συνεχίζει να με συνέπεια την πορεία προς την υλοποίηση των στόχων του συλλόγου, αλλά ταυτόχρονα λαμβάνοντας υπόψη τις νέες συνθήκες που έχουν διαμορφωθεί στο χώρο και στην κοινωνία την τελευταία δεκαετία, αναζητά καινούριους δρόμους για την υλοποίησή του.

Αναζητά νέους τρόπους επικοινωνίας, συνεργασίας με το κοινωνικό σύνολο καθώς και νέους τρόπους ευαισθητοποίησης της ευρύτερης κοινωνίας, έτσι ώστε να γνωρίσει, να αγαπήσει και να σεβαστεί αυτόν το μοναδικό τοπικό και πολιτισμικό πλούτο. Στις νέες αυτές συνθήκες θεωρούμε απαραίτητη όσο ποτέ την ενεργή ποίηση όλων όσων ενδιαφέρονται για την υλοποίηση των στόχων του ΚΕΖ, έχοντας ως πρώτη προτεραιότητα την επικοινωνία.

Με βάση τα παραπάνω το Δ.Σ. του ΚΕΖ είναι ανοιχτό σε κάθε πρόταση που θα μπορούσε να ενταχθεί στα πλαίσια των δραστηριοτήτων του καθώς και σε κάθε νέα ιδέα που θα διευρύνει τους στόχους του.

Το ΚΕΖ για το 1993 προγραμματίζει τις παρακάτω δραστηριότητες:

α) Συνέχιση των δύο Campus Περιβάλλοντος και Πολιτιστικής Κληρονομιάς.

β) Σεμινάρια περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, στις βάσεις που έθεσε το ανοιχτό σχολείο.

ΤΟ Δ.Σ. ΤΟΥ Κ.Ε.Ζ.

Σημ.: Το παραπάνω υπόμνημα τυπώθηκε σε φυλλάδιο - μπροσούρα και στάλθηκε στα μέλη αλλά και σε όλους τους φορείς που και παλαιότερα και καινούρια και συνεχώς γίνονται με το Κ.Ε.Ζ.

Ζαγορίσιοι ωοιπτες

Το τέλος

Τις απλά τελείωσε αυτή η ιστορία...

...αν να ήσουνα σε μια συνηθισμένη επίσκεψη

...όρεδες το παλτό σου, το καπέλο και τα γάντια σου

...είπες ένα ξερό κοινό «αντί»

...πικύχως να σκεφτείς πως ήταν το στερνό

...πικύχως ένας κόμπος να δέσει τη φωνή σου

...για υποψία τύψης δεν έσταξε από τα μάτια σου

...για τα συντρίμια που αφήνες ξοπίσω σου

...για τις τόσες που σκότωσες ελπίδες...

Τις απλά τελείωσε

...για σένα

...για αυτή η ιστορία...

Ως εδώ ήτανε

...όχισε τότε ειδυλλιακά
...το λιβάδι με τις ανεμώνες
...το βατόμουρο έβαφε
...α χείλη σου.

...ούντωσε στο κρεβάτι του μοτέλ
...της μικρής παράλιας πόλης
...Μαγεία και συγκλονισμός!

...στερα η καθημερινότητα, η πλήξη,
...αμοιβαία δυσφορία.

...είπες: «Ως εδώ ήτανε».

Ως εδώ ήτανε!

Τι γρήγορα τα ωραία που πεθαίνουν!...

Απώλεια

...όδεψες τη ζωή σου όλη

...τα φτηνά και στα εφήμερα

...την απόλαυση του σήμερα παραδομένος.

...α πας ψηλά μπορούσες

...ατ' είχες νου και δύναμη και πλούτο.

...πως εσύ παράτησες οράματα κι ελπίδες.

...α καθετί που στη ζωή σου

...α 'δινε νόημα κι αξία.

...έρος πια στην κουνιστή καρέκλα σου
...εθλίψη συλλογάσαι:

Τι ανώφελη η ζωή που πέρασες!...

Τι άχρηστη η λίγη που σου μένει!...

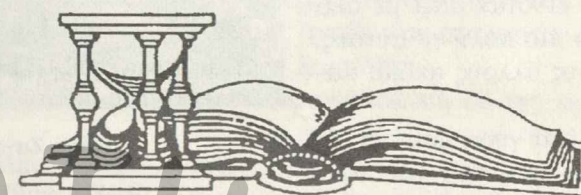
Βύρων Βαρζώκας

Πάψε λοιπόν

Τι κι αν άσπρο, κόκκινο, μαύρο στο χρώμα
το νυστέρι,
το πετσί όταν το άνομο συμφέρον του γείτονα το γδέρνει,
ίδιος ο πόνος το πρωί,
ίδιος το μεσημέρι.
Υποκρισία να κρατάς τη ζυγαριά
όταν δε δικαιώνεις
τον φτωχό και τον μικρό.
Αν δεν το νιώθεις το γυνί,
σα στο κορμί,
μέσα στη γη να μπαίνει
δεν είσαι οργωτόμος ούτε φυτευτής
μονάχα ανεμοσπέρνεις...
Πάψε λοιπόν με δάχτυλο τέτοιου χεριού
να δείχνεις...

Νοέμβρης '92

Χρ. Γ. Καρβούνης

Από το νέο έτος κυκλοφορεί:

ΙΩΑΝΝΟΥ Ν. ΝΙΚΟΛΑΪΔΟΥ

«ΤΑ ΓΙΑΝΝΙΝΑ ΤΟΥ ΜΕΣΟΠΟΛΕΜΟΥ»

Τόμος Γ' (1917-1920)

Στον τρίτο τόμο της μεγάλης σύνθεσης του κ. Ιωάννου Ν. Νικολαΐδου, εξετάζεται και αναλύεται, σ' όλες τις πτυχές της, η τριετία 1917-1920, εποχή έντονων φωτοσκιάσεων, όπως την έζησαν τα Γιάννινα και ο περίγυρός τους.

Είναι μια εποχή μεστή από γεγονότα —αποφασιστικής σημασίας για τη μοίρα του τόπου μας— όπως ο αποκλεισμός και η μεγάλη πείνα, η τρομερή επιδημία της γρίπης, η κατάληψη των Γιαννίνων από τους Ιταλούς, η εκθρόνιση του Κωνσταντίνου και η ενοποίηση του κράτους υπό τον Βενιζέλο, οι διαγωγοί των Βενιζελικών, η απόβαση στη Σμύρνη και η απελευθέρωση πανάρχαιων κοιτίδων του Ελληνισμού, οι εκλογές της 1ης Νοεμβρίου 1920, που έφεραν πάλι τον Κωνσταντίνο στην Ελλάδα κι έδιωξαν τον Βενιζέλο, τα αντίποινα σε βάρος των Βενιζελικών, ένα πλήθος ακόμα μικρών και μεγάλων γεγονότων, που συνυφαίνονται πάντα με την ιστορία της οικογένειας του Πέτρου Κωστήδη, του Βασιικού ήρωα της μυθιστορίας.

Η έκδοση, 300 περίπου σελίδων, κοσμείται και με πολλές ανέκδοτες φωτογραφίες από οικογενειακά αρχεία.

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ ΤΑΚΗ ΔΑΝΟΥ

ΕΝΑΣ ΓΑΜΟΣ ΣΤΗ ΒΙΤΣΑ - ΖΑΓΟΡΙΟΥ ΣΕ ΠΑΛΙΟΤΕΡΑ ΧΡΟΝΙΑ

Πάντοτε ο γάμος ήταν από τις ωραιότερες και τις πιο συγκινητικές εκδηλώσεις, από κείνες που μας χάριζε η αθόρυβη αγνή ζωή του χωριού.

Και βοηθούσε σ' αυτό όχι μόνο γιατί στη χαρούμενη εκείνη ανθρωπομάζα ψυχή δε θα έμενε χωρίς να πάρει μέρος, αλλά το σπουδαιότερο, γιατί τότε τους δίνονταν η καλύτερη ευκαιρία για ένα τρικουβερτο ξεφάντωμα, ομορφότερο κι απ' αυτό το πανηγύρι τους ακόμα.

Αλλά, τι τα θέλετε! Άλλαξε πια ο παλιός καλός καιρός, που τότε όλα γύρω κυλούσαν ονειρεμένα. Καινούργιοι καιροί, καινούργιες συνήθειες, καινούργιες απαιτήσεις και αξιώσεις. Καθελί το παλιακό παραμερίστηκε ή και θάφτηκε ακόμα, μαζί με τον παλιό εκείνο κόσμο.

Κι οι τωρινές μας οι συνήθειες; Απλές, λιτές, ξενικές οι πιο πολλές, άτονες και άχρωμες.

Που του παλιού καιρού, που γάμος και χαρά ήταν ένα και το ίδιο πράγμα. Γινόταν μαζί με όλο το χωριό, το πιο πολύ γι' αυτούς, αλλά κι όσους άλλους ακόμα καλεσμένους.

Έβλεπες τότε γύρω σου ένα ξέσπασμα καθολικό, που για πολλές μέρες συντάραζε κόσμο κι ντουινιά...!

Σ' αυτό τον κόσμο τον αξέχαστο, που διαφορετικά ένιωθε, μα και που πραγματικά ζούσε το κάθε περιστατικό, ας στρέψουμε για λίγο κι εμείς τη σκέψη στο νοερό αυτό μας ταξίδι.

Αλλά, ας δώσουμε καλύτερα κι εδώ τη θέση μας στις ίδιες τις παλιές εκείνες αναμνήσεις, που μας κεντρίζουν πάντα με τις ωραίες εικόνες τους. Για να μας φέρουν έτσι γι' άλλη μια φορά τις πρώτες επιζητήσεις, λαγαρές, όσο και ξαναζωντανεμένες, από τον παλιακό εκείνο γάμο τη χαρά.

Ανάστατα για κάμποσες μέρες ήταν τα σπίτια του χωριού. Και πιο πολύ απ' όλα της Κυρ' Αγαθής, που, όπου και νάταν, πλησίαζε για γάμο. Έμπαιναν κι έβγαίναν τότε εκεί ο ένας πίσω από τον άλλο και το «σύρε - έλα» τελειωμό δεν είχε. Τόσες και τόσες ετοιμασίες το περίμεναν.

Ήταν οι συντρέχτες του χωριού, που, ολοπρόθυμες και γελαστές, προσφέρονταν τόσο για το καθελί που τους χρειάζονταν τότε. Συναγωνίζονταν εκεί η μια την άλλη στην αξιάδα, μα και στη σβελλάδα που θα έδειχναν, με τις οδηγίες πάντα της καλόγνωμης οικοδόποινας, που όλα τα είχε καλομελετημένα και καλολογαριασμένα.

Οι μέρες περνούσαν η μια πίσω την άλλη με τις προετοιμασίες τους και κάποτε

ήταν πια όλα έτοιμα. Ακόμα κι οι τόσο καλεσμένοι από ένα μακρύ κατάλογο, που με μεγάλη προσοχή και φροντίδα είχαν εκεί καταχωρήσει, έτοιμοι κι αυτοί, θα πήγαιναν όλοι καβάλα στ' αλόγά τους, ή και σε μουλάρια ακόμα, σε κάποιο άλλο χωριό να πάρουν από εκεί τη νύφη.

Τι πανόραμα ήταν εκείνο που αντίκριζες τότε και πόση χαρά δοκίμαζες στην ψυχή σου; Ήταν κάτι από τα πάντα.

Όλο το «ψίκι»² ξεκινούσε τότε, αργά-αργά, αλλά και με ξεχωριστό καμάρι και

Βίτσα Ζαγορίου (Αρχείο Α. Βερτόδουλου)

μεγάλη επιβλητικότητα και χάρη.

Μπροστά - μπροστά ήταν ο συχαριάρης, μ' ένα μεγάλο μαντήλι λοξά περασμένο στο λαιμό και στην μέση και δυό ολοκέντητες πλόσκες, σταυρωτά περασμένες κι αυτές επάνω του, φορτωμένες κραινές και λουλούδια.

Πίσω του, κάποιος άλλος, που υπηρετούσε πάντα το χωριό, κρατώντας στο κεφάλι του ψηλά ένα πλαστάρι ψωμί από καθαρίο αλεύρι —το πιο μεγάλο που μπορούσε να γίνει— καλοφτιαγμένο και καλοπεριποιημένο, ακόμα και στη θωριά του.

Πιο πίσω ήταν τα «βιολιά», οι ντόπιοι οργανοπαίχτες του χωριού. Όλοι με το μαντήλι στο λαιμό και τα καλά τους ρούχα, θα έπαιζαν τότε με γρήγορο ρυθμό όσα τραγούδια έλεγαν κάθε φορά που το «ψίκι» ξεκινούσε να πάει να φέρει τη νύφη.

Ακολουθούσε ύστερα όλη εκείνη η μακρυνά βαβαλαρία από τους καλεσμένους με τα χιλιόπλουμπα στολίδια της, έχοντας πάντα μαζί της και τον παπά του χωριού. Όλοι τότε καμάρωναν ψηλά στα στολισμένα τους άτια, τα «μπινέκια» τους³ καθώς τάλεγαν, με την παρδαλή κουβέρτα από ψηλά και το φρεσκοσιδερωμένο μαξιλάρι από κάτω, με το ολοκέντητο από πρασινογάλαζες χάντρες «χαλινάρι» στο στόμα περασμένο, καθώς και τα γυαλιστερά «ζυγκιά»⁴ με τα μυτερά σπηρούνια τους στα πόδια, για να κανονίζουν την περπατησιά στο

δρόμο. Κι ένας-ένας τότε έμπαιναν στη σειρά δώ και μια από κει, και όλο και κάτι ρά για το μεγάλο το ξεκίνημα.

Ανάμεσά τους κι ο γαμπρός, του κοκόλλητη από το μεγάλο της καθρέφτη, ως τιού ντυμένος, φρέσκος - φρέσκος στο διπλην τελευταία την ώρα που θα δέχονταν το λεχτό του άτι, με την πιο φανταχτερή «ψίκι». Αλλά η ώρα ήταν βιαστική. Ξαν τελειώνει το σόλισμά του. Τελευταίος στη σειρά απ' κέρασμα κι οι απανωτές που δίνονταν που τον στόλιζαν ήταν ο κουρέας. Τον ευχές, με το πρόσταγμα κάποιου μεγάλου, ετοιμάσει ανάμεσα στο γλυκόλαο εκείνη τη διπλή εκείνη ανθρωποθάλασσα των τραγουδι, που συνόδευαν πάντοτε το ξεκίνημα —από το γαμπρό κι από τη σμα του γαμπρού οι διαλεχτές οι τραγουδι— ο καθένας στο ζώο του ψηλά, θάπαιρνε κάποια θέση.

Και τη δική τους, νύφη και γαμπρός. Να, κι ένα τραγούδι που έλεγαν στο ξεκίνημα:

«Τι στέκει μήλου μ' κόκκινου κι δεν ξινιάς, δεν ξινιάς;

— Προσμένον τον πατέρα μου κι δεν ξινιάς, δεν ξινιάς.

Προσμένον τα αδέρφια μου κι δεν ξινιάς, δεν ξινιάς.

Προσμένον τα ξαδέρφια μου κι δεν ξινιάς, δεν ξινιάς...».

Ακολουθώντας πάντα την ίδια στράτα και με τραγούδια και χαρές ολοκλήρωναν το γυρισμό, για να ξεπεζέψουν ύστερα στην εκκλησιά τους την είσοδο, εκεί να γίνει το αέρα. Που να φανεί τότε ο δρυστήρι.

Όλα γίνονταν κανονικά, χωρίς βέβαια, να λείπουν και οι μικρο-ασχήμιες την ώρα του ψέλνουν το «Ησαΐα χόρευε...», που δεν έλειψαν ποτέ.

Με μανία θα σκόπευαν τότε τους νύμφους με όλα τα εφόδιά τους, κουφέτα, γύζια, κραινά κι άλλα διάφορα όσπρια, του βροχή έπεφταν στα κεφάλια τους. Και κατά το τελείωμα του μυστηρίου, κάποιος επιτήδειος καλεσμένος, θα άρπαζε ένα παιδί που να είχε μάνα και πατέρα και θα το πήγαινε ψηλά, και να δώσει αυτό τον ορισμό: «Πέντε γιουλιές και μια μηλιά».

Έτσι, η στέψη έπαιρνε τέλος και συνέχονταν ο δρόμος για το σπίτι του γαμπρού.

Απαντώντας τα τραγούδια άκουες τότε, χαλασμένα τα πιο πολλά στην καινούργια νοκυρά, τη νύφη. Ένα από αυτά ήταν: Τρέχουν τα νιά, τρέχουν οι βούσες, τρέχουν οι όμορφες να ιδούν τη νύφη. Αϊ, νυφούλα μου καμαρουμένη, ποιος σ' έμαθε κι καμαρώνεις;

Πλησιάζοντας δε στην πόρτα του σπιτιού, την καμάρωναν και καλούσαν την καλότηχη», την κυρά του σπιτιού, λέγοντας:

— Κυρά μάνα πιθιρά, έβγα δέξ' τη νύφη σου, πως σου ην εφέραμε, σαν κλονί βασιλικό, τριαντάφυλλο κλειστό.

Κι ακόμα: Έβγα κυρά κι πιθιρά, για να

διδής την πέριδικα, πως πιρπατεί λεβέντικα.

Για ιδέστε την πως πιρπατεί; Ξαν άγγιλους μ' του σπαθί...

Η νύφη έμπαινε τότε στο καινούργιο της σπιτικό, ενώ από την αυλόπορτα ψηλά της πετούσαν ρύζι, για να στεργιάσει, καθώς έλεγαν.

Και η πεθερά της τη φιλοδωρούσε, βάζοντας στη γόβα της κάποιο δώρο, για νάνα τυχερή.

Πίσω της οι φυλαχτάδες την ακολουθούσαν. Αυτοί, όλο το βράδυ στο τραπέζι και στο γλέντι που θα συνεχιζόταν, έπρεπε να τη φυλάνε να μην την κλέψουν.

Κι ήταν το τραπέζι εκείνο από τα ασυνήθιστα. Με λογιαστά φαγητά —απαραίτητα πάντοτε το κρέας με δαμάσκηνο— και αλογάρισσα ψητά. Δεν ήταν δε το τραπέζι αυτό μόνο από τα σφαχτά που θάφαζαν στο σπίτι για το γάμο, αλλά ήταν ακόμα κι όσα άλλα θα τους χάριζαν —ψητά και ψωμιά— κι οι τόσο καλεσμένοι τους. Και προσκαλούσαν για τη μαγειρική την καλύτερη τεχνίτισσα, που εκείνη θάπαιρναν σε κάθε γάμο στο χωριό.

Τους καλεσμένους όλους που θάπαιρναν μέρος στο τραπέζι θα τους σέρβιραν ολοπρόθυμοι υπηρέτες, όλοι ζωσμένοι με τις ποδιές τους. Και σαν τελειώνει το τραπέζι εκεί στους μακρυνούς σουφράδες⁶ που είχαν στημένους γύρω, άρχιζαν τα επιτραπέζια τραγούδια. Ένα από αυτά ήταν και το παρακάτω:

— Σε τούτ' την τάβλα πουόθαμε —γραμμένα μάτια μ' κι παρδαλά— σι τούτου το τραπέζι, τρεις μαυρουμάτις μας κερνάν, κι οι τρεις καλές κοπέλις.

Η μία κερνάει με γυαλί, η δεύτερη με κουπά κι η τρίτη η μικρότερη με μαστραπά φλουροένο.

Κέρνα μας, κόρη μ', κέρνα μας, κέρνα ωσπου να φέξει, ωσπου να βγει ον Αυγερινός, να πάει η Πούλια γίωμα...

Κι αλήθεια, το γλέντι συνεχιζόταν πέρα από την αυλή την άλλη ακόμα μέρα.

Κάποτε όμως η αυτία και η κουράση κορυφώνονταν.

Ήταν πια καιρός για το χωρισμό κι οι καλεσμένοι της νύφης —όσοι απόμεναν ως την τελευταία εκείνη στιγμή— έκαναν τότε το στενό τους αποχωρισμό.

Τα δάκρυα κυλούσαν σ' όλους, μα τα πιο πολλά ήταν της νύφης, που θα τους αποχωρίζονταν τώρα για πάντα, ύστερα από τόσων χρόνων αδερφική ζωή. Και δεν έφτανε αυτό. Είχε και τους υπηρέτες του γαμπρού, που τότε έβρισκαν την ευκαιρία να κάνουν κι αυτοί το κέφι τους, να φιλοκοροϊδέψουν δηλαδή της νύφης τους φυλαχτάδες. Και με μια κακία που λες πως έδειχναν, άναβαν φωτιά σε κομμάτια από πατσάβουρες περιβεργμένα με πετρέλαιο, που είχαν δέσει σε μακρυνές ράβδες —ακόμα

και με τις φορτωτήρες⁷ του σπιτιού— έκαναν πως τάχα τους κυνηγούσαν τότε, τραγουδώντας προκλητικά και με ικανοποίηση, τούτο το τραγούδι:

— Φυλαχτάδεις, κουρσιφτάδεις⁸, σας επήραμαν τη νύφη, σας χαλάσαμεν το σπίτι.

Κείνοι, τους αποστόμωναν τότε με το αντίφωνο αυτό:

— Σας εδώνκαμαν τη νύφη, σας μορφιάσαμεν το σπίτι.

Κι έτσι άρχιζε η διάλυση κι η νύφη περλίλυπη και πολύ συγκινημένη γύριζε τότε στο καινούργιο σπιτικό της.

Ήταν όμως και άλλα μερικά έθιμα που έπρεπε να κάνουν ακόμα. Το απόγεμα πρώτα της μέρας εκείνης έπρεπε να πάνε τη νύφη στο πηγάδι. Γαμπρός και νύφη θα έρχιγαν εκεί της «κουλούρας» τα κομμάτια, που έκοβαν εκεί, τραβώντας νύφη και γαμπρός από τη μέση, λογαριάζοντας σε ποιόν θάπεφε το πιο μεγάλο κομμάτι. Εκείνος τότε θα θεωρόνταν πως είχε την περισσότερη δύναμη ή είχε το πιο μεγάλο σόι.

Ύστερα, την Κυριακή, θα πήγαιναν στην εκκλησία. Θα τους έβγαζαν τότε λαμπάδα, καθώς έλεγαν. Θα περνούσε δηλαδή ο επίτροπος με το δίσκο της εκκλησίας και κείνοι θα έρριχναν ό,τι είχαν ευχαρίστηση και θα τους άναβε τότε στο μανάλι δυό μεγάλες άσπρες λαμπάδες.

Με την απόλυση δε της εκκλησίας, θα τους έκαναν οι χωριανοί την επίσκεψη στο σπίτι, για να τους ευχηθούν: Να «προκόψουν» στο δε νουνό: «Και με λάδι».

Τελευταία, περίμεναν και τα «π'στρόφια». Από το σπιτικό δηλαδή της νύφης καλούσαν τους νύπαντρους να τους φιλέψουν σε τραπέζι. Και για λίγο θα τους έρχονταν τότε η ψυχή στον τόπο. Αλλά αυτό το ξέσπασμα ήταν μία αναλαμπή, για ν' αρχίσει ύστερα, λίγο - λίγο, να σπάει ο μεγάλος πόνος που καθημερινά τη βασάνιζε, για το πατρικό της σπίτι.

Στο τέλος, έτσι και γινόταν. Ο καθένας στο σπίτι του.

Αξέχαστες αναμνήσεις, που ποτέ δε σβήνουν.

(Αναδημοσίευση)

1) Ντουινιά = κόσμος.

2) ψίκι = οι καλεσμένοι που θάπαιρναν τη νύφη.

3) μπινέκια = τα άτια (τα αλόγα, που χρησιμοποιούνταν για την καβάλα και μόνο).

4) ζυγκιά = οι αναβολές, που περνούσαν τα πόδια τους για να κεντρίζουν την κοιλιά του ζώου.

5) μπουλούκι = πλήθος καλεσμένων.

6) σουφράδες = τραπέζια κοντά και μακριά.

7) φορτωτήρες = ειδικά ξύλα μακρυνά που στηρίζαν το μισό φόρτωμα του ζώου.

8) κουρσιφτάδεις = πλατσικολόγοι.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

«ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΚΑΙ ΤΑ ΧΩΡΙΑ ΑΥΤΟΥ»

ΜΑΝΘΟΥ Κ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

ΜΠΟΥΛΤΖΗ (Νυν Ελάτη)

(Συνέχεια από το προηγούμενο και τέλος)

ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1940-1944

Η Μπούλτζη κήκε υπό των Γερμανών στις 15 Ιουλίου 1943.

«Απόσπασμα από την έκθεση της επιτροπής των γεγονότων ζημιών της Ηπείρου από της ενάρξεως του ελληνοϊταλικού πολέμου (28-10-40) μέχρι της τελικής απελευθερώσεως της Οκτώβριος 1944».

σελ. 46 «ΕΛΑΤΗ (ΜΠΟΥΛΤΖΗ)

«Κείται περί τα δύο χιλιόμετρα ανατολικώς των Ασπραγγέλων και είχε και αυτό την ίδιαν τύχην του ως άνω διενεργηθέντος σμυποτάζ.

Την αυτήν ημέραν της αφίσεως των Γερμανών (15 Ιουλίου 1943) τμήματα αυτών μετέβησαν και εις την Ελάτην, αφού, ως συνήθως ελεγγάθησαν και διήρπασσαν, προέβησαν εις την πυρπόλησιν ταύτης. Καί ούτω.

Εκ των 70 κτηρίων του χωρίου εκάησαν ολοσχερώς 57 εξων εν σχολείον και μία εκκλησία τα δε υπόλοιπα κατέστησαν ετοιμόρροπα και μη κατοικήσιμα. Δέον να σημειωθή ότι το χωρίον τούτο κείμενον επί μαγευτικής τοποθεσίας εχρησιμοποιείτο και ως θέρετρον, τα κτήριά του όλα ήσαν διόροφα και τριόροφα και λίαν εμφανίσια. Είχον κτιστεί παύτα, διότι οι περισσότεροι των κατοίκων μετέβαινον εις το εξωτερικόν και ήσαν ευκατάστατοι.

Εις τας ζημίας ταύτας δέον να προστεθώσι και α) αποθήκαι (αχυροκαλύβαι) 36, β) λεηλασία γενική ως και εις το προηγούμενον χωρίον, ήτοι είδη ρουχισμού, τροφίμων, επίπλων και ζωοτροφών»

ΤΟ ΣΑΜΠΟΤΑΖ

Κατά τον Αηγιόλαον Ξυνόν «Για το Σαμποτάζ έχω ιδίαν αντίληψιν, γιατί έτυχε τις ημέρες εκείνες να είμαι στο χωριό και παρέστην στη συγκέντρωση που έκανε ο Άγγλος Σύνδεσμος λοχαγός «Πίτερ». Μας είπε ότι πρέπει να τον βοηθήσωμε να φέρη εις πέρας την αποστολήν του. Ότι θα γίνει μεγάλη εκτάσεως Σαμποτάζ για παραπλάνηση του εχθρού, ότι θα γίνη η απόβαση των Συμμάχων στα Ηπειρωτικά λειμάνια.

Στο Σαμποτάζ αυτό έλαβε μέρος εκτός των άλλων χωριανών μου και ο αδελφός μου Ναπολέων Ξυνός, αξιωματικός της Αεροπορίας.

Το βράδυ της 13ης Ιουλίου 1943 έκοψαν σε μεγάλη απόσταση τους τηλεφωνικούς στύλους και τίναξαν τα γεφύρια. Οι Άγγλοι Σαμποτέρ άρτησαν να έλθουν πιθανόν τα μεσάνυχτα, γιατί είχαν κάνει σαμποτάζ και στο δρόμο Ηγουμενίσσης. Την επομένη 14 Ιουλίου Γερμανικός στρατός έκανε αναγνώριση προς τη Δοβρά και τις 15 Ιουλίου μας εκάψαν....

Συμπλήρωμα για το Σαμποτάζ

«Κατά τας αρχάς Ιουλίου 1943 Αντάρται κατέστρεψαν την εις το 30ον χιλιόμετρον της οδού Ιωαννίνων-Καλαπικού γέφυραν ΒΡΥΣΗ ΠΑΣΣΑ. Αποτέλεσμα της καταστροφής αυτής υπήρξεν η ανατροπή ενός Γερμανικού αυτοκινήτου και ο φόνος αξιωματικών, εν οίς και εις ανώτερος.

Ευθύς ως εννόσθη η πληροφορία αυτή εις το χωρίον (δηλ. τη Δοβρά) οι κάτοικοι ήρχισαν να εκκενώνουν τούτο εκφόβου αντιποιώνων.....»

Κατά το Τμήμα Ερεύννης του Πολιτιστικού Συλλόγου Ασπραγγέλων υπό των Ναζί σκοτώθηκε ο Κώστας Σκαρβέλης.

ΙΖ' ΜΠΟΥΛΤΖΟΥ

(από την έμμετρη ιστορία του Ζαγορίου του ΓΕΩΡΓΙΟΥ Β. ΣΩΤΗΡΗ)

Η Μπούλτζη από τα καλά χωριά του Ζαγορίου κτισμένη εις το ριζωμα βουνού του Μιτωκελλίου, που το λεγαν οι παλαιοί όρος του Πολυαίνου. Αέρ' εχ' υγιεινόν, κλίμ' άξιον επαίνου. Έχει χωράφια ολίγα κι' άμπελά με σταφύλια και κήπους με λαχανικά και κήπους με τριφύλλια. Έχει και με τα Γιάννινα καλ' επικοινωνία, και με αυτοκίνητα κι αυτή κόμουν κάθε πορεία. Του πρώτου γίνηκε χωριό η Μπούλτζη η ωραία, που έχει και καλά νερά και καθαρόν αέρα, χιλιοκτακόσια εξήκοντα εννιά Μπουλτζάτης διηγήθη, ο Τσίγκας Αναστάσιος, η Μπούλτζη πως εκτίσθη. Ελεγε πως το έμαθεν από γεροντοτέρους

και διηγείτο πάντοτε αυτά στους νεωτέρους, αυτά κι οι γεροντότεροι και εις τον Βουτρυάρη ομολογούσαν πάντοτε οι παλαιοί με χάρη. Στα χίλια παντακόσια και εβδομήντα χρόνια ο Μπούλτζος από Γαβριούς πήρε παιδιά κι εγγόνια και κάμποσους συντρόφους, ήλθαν σ' αυτόν τον τόπον. Κάθσαν κι έκαναν χωριό χωρίς κανένα κόπον, και σίπι πρωτόεκτησε η οικογένειά του. Γι' αυτό τα γειτονόχωρα έδωκαν τ' όνομά του και Μπούλτζου την ωνόμασαν γνωστή στον κόσμο όλον και το καινούργιο τ' όνομα δεν παίζει κανένα ρόλο, που σήμερα της άλλαξαν κι αυτήν Ελάτην λέγουν

Στην Αγία Τριάδα Ελάτης πριν 43 χρόνια.

(Από το φωτογραφικό αρχείο Σάβ. Θεοδώρου)

γιατ' έχει περιφέρεια με έλατα γεμάτη. και μετά χρόνια εκατό κι άλλο μικρό χωριό μετοίκησαν και έκαναν την Μπούλτζη κατοικίαν. Δυό μικρά ρυάκια χωρίζουν τας οικίας της Μπούλτζης και αποτελούν μικράς τρεις συνοικίας. Ποιός είναι Μπούλτζος ο νουνός που σ' έβγαλεν ελάτη; μη είναι δασ; είναι άνθρωποι, άνδρες ζωή γεμάτοι. Η κεντρική Εκκλησία τ' Αγίου Γεωργίου έμορφη είναι και αυτή, ως αι του Ζαγορίου. Η Μπούλτζη πανηγύρι είχε δυό το χρόνο, αλλά το ένα τ' άφησε και έχει ένα μόνο.

Μεγάλο ήτο τ' Αί Γεωργίου, που λέγαν τα χωριά, ωσαν στην Μπούλτζη τ' Αί Γεωργίου ήτο πολυκοσμία, ώστε τους πανηγυριστάς δεν έφθαναν τα χιλιάρια και εις τα γειτονόχωρα το έλεγαν με χάρη, αν πάη στη Μπούλτζη τ' Αί Γεωργίου πάρε μαζί σου χιλιάρη. Τόσον πολλοί υπήγαιναν τ' Αγίου Γεωργίου, στο πανηγύρι δεν έφθαναν τα χ' λιάρια του χωρίου, ίσως γι' αυτό και τ' άφησαν τ' Αί Γεωργίου το γιορτάσι. Της Αί Τριάδος πανηγύρ' είναι και εκλεκτή στα δάση, εκεί αφού λειτουργηθούν γυρίζουν εις την Μπούλτζη με όργανα και με βιολιά λαμπρά πανηγυρίζουν. τα σίπιτα επισκέπτονται και εύχονται να ζήσουν χρόνια πολλά να ευτυχούν και να πανηγυρίσουν με γεύματα λουκουλλεία, όπου συντράγουν ξένοι, φεύγουν απ' τη πανηγύρι ολ' ευχαριστημένοι.

Μετά το γεύμα το χορό στήνουν στο χοροστάσι, χορεύουν όλοι με σειρά και έμορφα με στάσι, κι όταν σχολάση ο χορός, το πανηγύρι παύει, οι φίλοι των τους χαιρετούν μ' ελικρινή αγάπη και οι Μπουλτζάται εύχονται του χρόνου νάρθουν πάλι, να συμπανηγυρίσουνε όλοι χαρά μεγάλη. Μπουλτζάται οι σημερινοί είναι νοικοκύραιοι, φρόνιμοι όλοι, γέροντες, άνδρες, γυναίκες, νέοι. αλλ' έμποροι στα Γιάννινα, άλλοι εις ξένα μέρη και εις την Μπούλτζη έρχονται πολλοί το καλοκαίρι, για να παραθερίσουνε στην Μπούλτζη την ωραία που έχει και κρύνερο κι υγιεινόν αέρα. Η Μπούλτζη, το παράδειγμα, ο τύπος ομοιοιίας, ο διάβολος εφρόντισε να σπείρη διχονοίας.

ολίγων η διχονοία εκράτησε και πάλιν ηλθ' εις αυτήν ομόνοια κι αγάπη η μεγάλη. Θαυμάζουν και τους επαίνούν τα γύρω τα χωριά Μπουλτζάτων την ομόνοια και την φιλιπαριάν. — Ελάτη, σεις, αν λέγετε, ημείς λέγομεν Μπούλτζη με το παλιό της όνομα τη βρίσκουμε του γούστου, στα έλατα ψήστε αρνιά, Μπουλτζάται, και χαρήτε, στη Μπούλτζη σας την έμορφη, ζήτε και ευτυχείτε και αν ημείς περάσωμε..... τη Μπούλτζη πότε ελάτ' αρνί, που τώρα ψένομε, μαζί μας σεις να φάτε. Και αν δεν ξαναείπτε Μπούλτζου το χωριό μας θέλα σας κεράσωμεν ούζο και κρασάκι.

ΤΟ ΛΕΥΚΩΜΑ «ΖΑΓΟΡΟΧΩΡΙΑ»

Η επιτυχία του και η παρουσίασή του

Ως εκδοτικό γεγονός της χρονιάς θεωρήθηκε από τον ημερήσιο και περιοδικό τύπο των Αθηνών και τα άλλα μέσα μαζικής ενημέρωσης το πολυτελέστατο Λεύκωμα «ΖΑΓΟΡΟΧΩΡΙΑ» που κυκλοφόρησε τα μέσα Δεκεμβρίου η Ριζάρειος Σχολή, η οποία επί των ημερών μας έχει καθιερωθεί πλέον ως το σοβαρότερο Ηπειρωτικό Πνευματικό Ίδρυμα της Πρωτεύουσας.

Ενημερωτικό απάνθισμα από την κολακευτική κριτική των πιο έγκυρων εφημερίδων και περιοδι-

ή υγιών φορέων όχι μόνο στους τομείς της ανάπτυξης και της κοινωνικής πρόνοιας, αλλά και στον πολιτιστικό τομέα με τις ποικίλες δραστηριότητές του.

Αλλά και η ιστορική Ριζάρειος με τον νέο Πρόεδρό της κ. Κ. Φαφαλιό, μεγάλο φίλο του Ζαγορίου και τους συμπατριώτες Συμβούλου Γιώργο Νουτσόπουλο, Άγγελο Κίτσο, Σταύρο Ιωαννίδη, Λέανδρο Βρανούση και Θανάση Λιούμα πρέπει να είναι ιδιαίτερα ευχαριστημένη από την υποδοχή που έκανε

κόν θα δημοσιεύσει «Το Ζαγόρι μας» στο επόμενο φύλλο.

Οι Ζαγορίσιοι πάντως πρέπει να νοιώθουν υπερήφανοι για την ωραία προβολή του τόπου μας, γιατί το Λεύκωμα «Ζαγοροχώρια» έχει ήδη προωθηθεί και στα μεγάλα πνευματικά κέντρα του εξωτερικού (βιβλιοθήκες, Πανεπιστήμια κ.ά.) και ιδιαίτερα εκεί που υπάρχουν κέντρα Ελληνικών Σπουδών και πολυπληθές Ελληνικό στοιχείο.

Την καλαισθητή έκδοση «ΖΑΓΟΡΟΧΩΡΙΑ» όπως είναι γνωστό, βοήθησαν με γενναίες χορηγίες το Υπουργείο Πολιτισμού, χάρις στο προσωπικό ενδιαφέρον της τότε Υπουργού κας Άννας Ψαρούδα-Μπενάκη και η ΕΥΡΩΠΕΝΔΥΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ Α.Ε., χάρις επίσης στο προσωπικό ενδιαφέρον του Προέδρου της κ. Ήπυρου Ι. Λάτση.

Είναι παρήγορο για τον τόπο μας να βλέπει κανείς την ιδιωτική πρωτοβουλία να ενισχύει και να συμπληρώνει το έργο του κράτους

στα «Ζαγοροχώρια», το ευρύτερο αναγνωστικό κοινό της χώρας σχεδόν εξαντλήθηκε σε λιγότερο από δεκαπέντε ημέρες η πρώτη έκδοση του Λευκώματος, που πολύ εύστοχα χαρακτηρίστηκε σαν επική τοιχογραφία του Ζαγορίσιου πολιτισμού και σαν τέτοια πρέπει να γίνει το αναγκαίο συμπλήρωμα όλων των Ζαγορίσιων σπιτικών.

Η έκδοση του Λευκώματος «Ζαγοροχώρια», καρπός ωραίας συλλογικής προσπάθειας με ενθουσιώδη και ειδικό «ραβδόσκοπο» στην αναζήτηση και εξεύρεση χρημάτων (όπως τον αποκάλεξε ο Πρόεδρος κ. Κ. Φαφαλιός, τον Άγγελο Κίτσο), ήταν οφειλόμενος φόρος τιμής προς το Ζαγόρι από την Ριζάρειο με τον επικείμενο εορτασμό των 150 χρόνων συνεχούς λειτουργίας της επ' ωφελεία του Έθνους.

Στην τελετή της επίσημης παρουσίασης του βιβλίου που έγινε στις 25 Νοεμβρίου στα μεγαλόπρεπη διδακτήρια της Ριζάρειου στο Χαλάνδρι, ήταν παρούσα η πνευ-

ματική ηγεσία της πρωτεύουσας καθώς και κορυφαίοι εκπρόσωποι της οικονομικής και κοινωνικής ζωής του τόπου.

Η τελετή άρχισε με εμπειριστ-ωμένη ομιλία του Προέδρου της ΡΕΣ κ. Κ. Φαφαλιού και έκλεισε με τεκμηριωμένη και εντυπωσιακή παρουσίαση του Λευκώματος από τον κ. Άγγελο Κίτσο, που είχε την γενική επιμέλεια της ύλης και της έκδοσης.

Ο κ. Α. Κίτσος, μεταξύ των άλλων, αναφέρθηκε ιδιαίτερα στη συμβολή, κατά την δεκαετία του '70, της μικρής ομάδας από τους Σάββα Θεοδώρου, Μαίρη Στύλου, Χριστίνα Κίτσου, και Αντιγόνη Τσάντη που συγκέντρωσε τις πρώτες μαυρόασπρες φωτογραφίες του Λευκώματος καθώς και στην ουσιαστική προσφορά του Γιάννη Νικολαΐδη, που το λαμπρό του «Ζαγόρι - Δοκίμιο Ανθρωπογεωγραφίας», αποτέλεσε τη βάση και την πυξίδα του Λευκώματος, του Σπύρου Μελετζή, που επεξεργάστηκε καλλιτεχνικά το φωτογραφικό υλικό, του Κώστα Ράπτη που είχε τη γενική φροντίδα, του Κώστα Πανατζή που με ευρύτητα πνεύματος διευκόλυνε σε όλες τις φάσεις την έκδοση και τέλος του ζωγράφου-σκηνοθέτη Θανάση Νέτα, που είναι και ο δημιουργός του ωραίου τελικού αποτελέσματος.

Στη θαυμάσια δεξίωση που ακολούθησε και την οποία είχε ετοιμάσει ο λαμπρός επιχειρηματίας Βασίλης Παπαρθούνας από τα Επάνω Σουδενά, ιδιοκτήτης του γνωστού κέντρου «Συμπόσιο», διακρινόμε μεταξύ των άλλων τον εκπρόσωπο του Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου, ο οποίος απουσίασε λόγω εκάκτου περιστατικού υγείας.

Την Υπουργό κα Άννα Ψαρούδα-Μπενάκη. Τον Γενικό Γραμματέα του Υπουργείου Παιδείας κ. Κων. Χαλαμπίδου. Τον Γενικό Γραμματέα της Ακαδημίας Αθηνών κ. Π. Θεοχάρη. Την κα Μαρίαννα Λάτση. Τον Διευθύνοντα Σύμβουλο της Ευρωπαϊκής Τράπεζας κ. Γ. Γόντικα. Τον Πρύτανη του Παν/μίου Αθηνών κ. Π. Γέμτο. Τον Πρύτανη του Ε.Μ.Π. κ. Γ. Νουτσόπουλο. Τους Πρυτάνεις των Οικονομικών Πανεπιστημίων Πειραιώς και Αθηνών κ. Κ. Γκαμ-λέτσο και Α. Κιντή. Τους Αντιπροέδρους του Αρείου Πάγου κ. Μ. Παπαδάκη και Ν. Σακελλαρόπουλο. Τους Αρεοπαγίτες Β. Λαμπρίδη, Γ. Σκαρλάτο και Δ. Πρίντζη, ως και τον Πρόεδρο Εφετών κ. Προκ. Μάκο.

Τον Πρόεδρο του Συνδέσμου Ελληνικών Βιομηχανιών κ. Ι. Στράτο. Την Διοικήτή του Ο.Α.Ε.Δ. κα Ν. Τζαβέλλα. Τον Γενικό Γραμματέα του Ι.Α.Ο.Α. Καθηγητή κ. Γ. Κώτη. Τον Πρόεδρο του Ε.Ι.Ν. κ. Κ. Ζαννιά. Τον Διοικητή της Κτηματικής Τράπεζας Καθηγητή κ. Απ. Γεωργιάδη. Την Πρόεδρο του Μου-

σείου Φυσικής Ιστορίας κα Ν. Γουλανδρή. Τον Πρόεδρο του Οργανισμού Αθήνας κ. Β. Χαρίση. Τον Αντιπρόεδρο της Χαλβουργικής κ. Κ. Αγγελόπουλο. Τον εκπρόσωπο του Παγκοσμίου Συμβουλίου Εκκλησιών κ. Αντ. Παπαντωνίου. Το Πολυμελές Συμβούλιο της Ριζάρειου Σχολής. Τα μέλη του Δ.Σ. της Ευρωπαϊκής Τράπεζας. Πολλούς εκπροσώπους των Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας, καθώς και εκπροσώπους του Ηπειρωτικού τύπου της Πρωτεύουσας. Επίσης διακρίναμε τους Προέδρους της Ηπειρωτικής Εταιρείας Αθηνών και της Ενώσεως Ζαγορισιών κ. Αλ. Μαμμόπουλο και Αντιγόνη Τσάντη που συγκέντρωσε τις πρώτες μαυρόασπρες φωτογραφίες του Λευκώματος καθώς και στην ουσιαστική προσφορά του Γιάννη Νικολαΐδη, που το λαμπρό του «Ζαγόρι - Δοκίμιο Ανθρωπογεωγραφίας», αποτέλεσε τη βάση και την πυξίδα του Λευκώματος, του Σπύρου Μελετζή, που επεξεργάστηκε καλλιτεχνικά το φωτογραφικό υλικό, του Κώστα Ράπτη που είχε τη γενική φροντίδα, του Κώστα Πανατζή που με ευρύτητα πνεύματος διευκόλυνε σε όλες τις φάσεις την έκδοση και τέλος του ζωγράφου-σκηνοθέτη Θανάση Νέτα, που είναι και ο δημιουργός του ωραίου τελικού αποτελέσματος.

Η ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΜΑΣ

— κ. ΔΑΛΑΓΓΕΛΗΝ, Αθήνα: «Το Ζαγόρι μας» έχει σαν αρχή αλλά και δημοσιογραφική υποχρέωση να δημοσιεύει επώνυμες και ανυπόγραφες θέσεις και απόψεις, ανεξάρτητα με το αν συμφωνεί ή όχι με αυτές.

Ως εκ τούτου, αντί να επικρίνετε την εφημερίδα μας, πιο σωστό —δεοντολογικά— θα ήταν να απαιτήσετε στον επώνυμο σχολιαστή και προπαντός επί της ουσίας.

Η Σ.Ε.

Για τα «Ζαγορισιακά Νέα»

ΑΠΑΝΤΩΜΕΝ!! (για το άγαλμα της «Ζαγορίσιας Γυναίκας του '40»).

Φαίνεται ότι δεν διαβάζετε το περιοδικό μας. Αλλιώς θα γνωρίζατε αυτό που όλοι οι Ζαγορίσιοι γνωρίζουν.

Από την Ι.Λ.Ε.Ζ.

ΤΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Η συγγραφική θαυμαστή πλημμυρίδα του Γιάννη Νικολαΐδη με κέντρο τα Γιάννινα και το Ζαγόρι.

Κώστα Ν. Νικολαΐδη

Με αυτό τον τίτλο, ασυνήθιστο κάπως, παρουσιάζουμε το μεγάλο πολύτιμο και πολύτιμο εκδοτικό ιστορικό έργο του Γιάννη Ν. Νικολαΐδη, αγαπητού μας φίλου από τα νεανικά χρόνια και πνευματικού συνοδοιπόρου επί μισό αιώνα και πλέον, εδώ στα Γιάννινα.

Και όλη αυτή η θαυμαστή συγγραφική πλημμυρίδα από 1.000 περίπου σελίδες ιστορίας και λογοτεχνίας, βλέπει το φως της δημοσιότητας, μέσα στους πρώτους μήνες του 1992 και δε γνωρίζουμε μέχρι το τέλος του έτους, εάν θα προστεθεί και 4ος και 5ος τόμος.

Και το γράφουμε αυτό, γιατί ο διακεκριμένος Ηπειρώτης συγγραφέας, «σαν έτοιμος από καιρό, σαν θαρραλέος «βιάζεται, όσο είναι καιρός ακόμη, να χαρίσει τον πλούτο των ιστορικών γνώσεων που έχει αποθησαυρίσει, προς δόξα και τιμή της πόλης μας, ιστορικού πανηπειρωτικού Κέντρου.

Καιρός όμως είναι, να παρουσιάσουμε το πολύτιμο και πολύτιμο, όπως γράφει, έργο του Γιάννη Νικολαΐδη μέσα στα 1992:

«Τα Γιάννινα του Μεσοπολέμου», τόμος Α΄. Προαπελευθερωτική περίοδος έως το 1944, σελίδες 257. Τα κεφάλαια είναι τέσσερα: 1) Η προαπελευθερωτική περίοδος 2) Ο πρώτος χρόνος 3) Ο αγώνας για τη Βόρεια Ήπειρο 4) Ο Μεγάλος πόλεμος.

Σε λίγο καιρό, μέσα στο χρόνο, ακολουθεί ο δεύτερος τόμος: «Τα Γιάννινα του Μεσοπολέμου», τόμος Β΄ 1915-1916, σελ. 290 σε πέντε κεφάλαια. Ο συγγραφέας στον πρόλογο του γράφει: «Καλύπτει τη διετία 1915-1916, μια εποχή μεστή από γεγονότα, όχι δυστυχώς ευχάριστα για την Ελλάδα. Ήταν η εποχή του μεγάλου Διχασμού και των καταστροφικών συνεπειών του για την Ελλάδα... Ήταν από τις πιο θλιβερές στιγμές της ιστορίας της νεότερης Ελλάδας, που οι επιπτώσεις τους βάραιναν επί δεκαετίες στη ζωή της... Χωρισμένος ο λαός σε δυο βαθύτατα αλληλομισούμενες παρατάξεις, τους βενιζελικούς κι αντιβενιζελικούς... είχε σχεδόν αφανιστεί η λογική και ενεργούσε με το ένστικτο».

Δυο τόμοι λοιπόν της ιστορίας των Γιαννίνων του Μεσοπολέμου από 600 περίπου σελίδες, κυκλοφόρησαν και βρισκόμαστε ακόμα στα 1916. Και ο Μεσοπόλεμος, όπως γνωρίζουμε όλοι μας, τελειώνει στα 1939-1940.

Φανταστείτε, τι γιγάντιο έργο ξεκίνησε ο Γιάννης Νικολαΐδης συγγραφικού μόχθο και οικονομικών θυσιών, που όμοιο του δε γνωρίζουμε στην ελληνική πνευματική ζωή.

Θα ήθελα ακόμα να προσθέσω, ότι ο Γιάννης Νικολαΐδης δεν είναι μόνο ο ιστορικός, ο ερευνητής και αφηγητής των πράξεων και γεγονότων των Γιαννίνων του Μεσοπολέμου είναι και ο λογοτέχνης που αναπλάθει την ιστορία και την παραδοσιακή ζωή της πόλης, με το μύθο μιας Γιαννιώτικης οικογένειας, Ζαγορίσιας καταγωγής, όπου γύρω της πλέκονται γεγονότα και δρουν τα ιστορικά πρόσωπα και ρέει η καθημερινότητα σε όλες τις μορφές της.

Αντά, ως παρουσίαση, έχουμε να ειπούμε για τους δυο τόμους της Ιστορίας του Μεσοπολέμου των Γιαννίνων.

Αλλά δεν είναι μόνο αυτά. Μέσα στον ίδιο χρόνο, το 1992, ο Γιάννης Νικολαΐδης άρχισε να γράφει την ιστορία της ζωής του και κυκλοφόρησε τον πρώτο τόμο: «ΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΠΟΥ ΠΕΡΑΣΑΝ», «Αναμνήσεις 1917 - 1940 - τόμος Α΄». Κάπου 200 σελίδες και χωρίζεται σε δυο μέρη. Στο πρώτο μέρος, έχουμε την εξιστόρηση της ζωής του. Το χωριό του η Βίτσα όπου γεννήθηκε. Οι γονείς του, οι παππούδες του, τ' αδέρφια του. Η ζωή στο χωριό. Τα πρώτα Γράμματα στο Δημοτικό, στο Σχολαρχείο. Στο Γυμνάσιο στα Γιάννινα. Στο πεντατάξιο Διδασκαλείο. Τα πρώτα διδασκαλικά χρόνια στην Αθήνα και στη Μακεδονία. Και φθάσαμε στα 1940 που τελειώνει η πρώτη περίοδος της ζωής του. Ακολουθεί το Β΄ μέρος υπό τον τίτλο «Μεγεθύνσεις». Και πάλι οι αναμνήσεις της προσωπικής και οικογενειακής ζωής, ως διηγήματα που δημοσιεύθηκαν όλα, εκτός από το τελευταίο, στο Ηπειρωτικό Ημερολόγιο της Εταιρείας Ηπειρωτικών Μελετών.

Τα τρία πρώτα «Πως ημερέψαν οι Άγιοι», «Ο θάνατος του Γέροντα» και «Βασιλική η προεβυτέρα», είναι έξοχα διηγήματα και το γράφουμε απεριφράστα, είναι από τα καλύτερα της ελληνικής διηγηματογραφίας.

Και δυο λόγια ακόμα, για το βιβλίο «Τα χρόνια που πέρασαν». Είναι για τις φωτογραφίες που παραθέτει, όπως εκείνη των νεανικών μας χρόνων στο ηρώο των Μπιζανομάχων στα 1931 και η άλλη με σπουδαστές και σπουδάστριες του πεντατάξιου Διδασκαλείου, στην οποία αποτυπώνεται στο βλέμμα, το πάθος των ιδεών και η θέρμη του εφηβικού έρωτα.

Τα βιβλία που παρουσιάζουμε με το σημειώματά μας αυτό είναι δυο τόμοι ιστορίας και ένας τόμος διηγημάτων (Αναμνήσεις - Μεγεθύνσεις).

Η ιστορία του είναι γραμμένη με εμβριθεία και μεθοδικότητα. Γράφτηκε με αντικειμενικότητα, με βα-

θά γνώση, με απόλυτη σαφήνεια. Μας προσφέρει γνώσεις πολύτιμες, από το παρελθόν και μας δίνει ανάγλυφη τη ζωή των Γιαννίνων και της Ηπείρου γενικότερα.

Ως διηγηματογράφος ο Γιάννης Νικολαΐδης μας ζωντανεύει μορφές του οικογενειακού του περιβάλλοντος. Μας ιστορεί πρόσωπα και πράξεις, τα προβάλλει αριστοτεχνικά. Ξέρει να ψυχογραφεί τους ανθρώπους με μια αξιοθαύμαστη ικανότητα και αποκαλύπτει τις πιο μύχιες πτυχές της ανθρώπινης συνείδησης.

Ο συγγραφέας δεν πλάθει ήρωες. Αλλά τους δικούς του ανθρώπους, τους τοποθετεί κάτω από την ανθρώπινη Μοίρα και μας δίνει όλες τις τραγικές λεπτομέρειες της πορείας τους. Και ενώ είναι ιστορίες αναμνήσεων, θαρρείς πως βρίσκουμε σ' έναν φανταστικό κόσμο, τόσο πολύ γοητεύεται από το μοναδικό χάρισμα της αφήγησης. Λόγος γεμάτος νοσταλγία, στοχασμό και συγκινησιακό περιεχόμενο.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΤΙΚΗ

«ΤΟ ΧΩΡΙΟ ΜΟΥ ΤΟ ΚΑΠΕΣΟΒΟ ΣΕ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ»

του Ευριπίδη Βουλόδημου

Ο Ευριπίδης πάλι πρωτοτυπεί. Μετά τον «Ζαγορίσιο Αχό» με τις παλιές χαρακτηριστικές ιστοριοιούλες, εξέδωσε τούτο το όμορφο βιβλίο, από το τυπογραφείο Γ. Δούβαλη και Ε. Αποστόλου στα Γιάννινα.

Στις 94 σελίδες παραθέτει 81 καλαίσθητες φωτογραφίες, όλες σχολιασμένες. Το περιεχόμενο χωρίζεται σε οκτώ ενότητες: Μεγάλοι άντρες του χωριού, εκκλησίες, καλύβες στ' αμπέλια και στη Γκουβροσίτσα, ιστορικά κτίρια και τοποθεσίες, παρεκκλησία, νερό του χωριού (παραδοσιακές βρύσες, δεξαμενές, ποτίστρες κλπ.), εργασία και σκευή του σπιτιού, γεφύρια και παλιά σπία του χωριού.

Ο σκοπός της έκδοσης, λέει ο ίδιος ο Μπάμπας, είναι να βλέπουν οι νεότεροι πως ήταν το χωριό και πως έγινε τώρα, ή καλά ή κακά, ή αν τα κακά είναι περισσότερα, ως προσπαθήσουν να τα κάνουν λιγότερα.

Δυστυχώς τα κακά είναι πολλά κι εύκολα γίνονται περισσότερα. Δεν βλέπω σήμερα άνθρωπο σαν τον Ευριπίδη που είναι παθιασμένος με το χωριό κι ανάλωσε τη ζωή του γι' αυτό.

Ο σχολιασμός στις φωτογραφίες αναφέρεται κυρίως σε ιστορικά στοιχεία και πρόσφατες μνήμες. Γίνεται παραίνεση για διαφύλαξη και διατήρηση των μνημείων και των πραγμάτων. Ενδεικτικά παραθέτω απο-

Ο Γιάννης Νικολαΐδης ανήκει στους πνευματικούς ανθρώπους που δεν ησυχάζουν ποτέ. Δημιουργεί συνεχώς. Και σήμερα βρίσκεται στην κορυφή της πνευματικής του παραγωγής και υπηρετεί τα Γράμματα εδώ στα Γιάννινα, με συνέπεια με σύνεση, με αποστολική προσήλωσή.

Πριν κλείσω με το σημειώματά μου αυτό για τη θαυμαστή συγγραφική πλημμυρίδα του Γιάννη Νικολαΐδη θα θέλαμε να γράψουμε δυο λόγια ακόμα, για το μεγάλο, το μέγιστο προσόν του συγγραφέα, που είναι ο λόγος του.

Στα ιστορικά του έργα και το δοκίμια, λόγος βαθύς, αντικειμενικός, διεξοδικός, καταγράφει με σαφήνεια, σχολιάζει, πληροφορεί, χωρίς να μας κουράζει.

Στα διηγήματα, ένας λόγος που σε γοητεύει με τη χάρη, τον εκφραστικό πλούτο, τη συνοχή του και την αρχιτεκτονική συμμετρία. Ένας λόγος υποδειγματικός στα Ελληνικά Γράμματα.

ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΑ

ΘΡΗΝΟΣ

Κι είναι μια μέρα ηλιόλουστη και γελαστή.
Η Λάιστα πατόκορφα θρηνεί.
Πρόωρα κι απρόσμενα χάνει το γελαστό ΠΑΙΔΙ.
Αξόδευτο το γέλιο του με μια ζωντάνια περισσή,
μας χαιρετάει και φεύγει.
Και μεις θρηνούμε πίσω στο χωριό
χτυπιούμαστε και λέμε: Πού πας πουλί
πετούμενο σε ποιές κορφές θα κάτσεις;
Που πας ζαρκάδι τρέχοντας σε ποιες
βρύσες θα ξεδιψάσεις;
Που πας ηλιόλουνδο, αμάραντε, σε ποιά γκρεμό
θα μας φυτρώσεις;
Γιατί φορτώθηκαν τα χρόνια του Χριστού
και φεύγεις;
Ήσουν καλός και θα 'σαι καλός. Το ξέρω,
είμαι σίγουρος, πως σ' όλους μας θα κρένεις.
Φύτρο της Λάιστας, ένα δεντρί πάλευσε
να γίνει. Απότομα ψήλωσε πολύ, στον ουρανό
ακούμπησε από το βράδυ ως το πρωί.
Και τον καρπό, και τη σκιά και τη δροσιά
όλα σε μας εδώ στη γη τ' αφήνεις.
Δνο χούφτες χώμα μόνο κράτησες
στην αγκαλιά Βασίλη.
Αιώνια η μνήμη σου θα μένει.

Χρ. Γ. Καρβούνης

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΔΙΑΚΙΝΗΣΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΜΑΣ

Τελευταία παρατηρείται οξύ πρόβλημα στη διακίνηση του περιοδικού μας — και γενικότερα στην διακίνηση των εντύπων, όπως πληροφορούμαστε.

Ελπίζουμε ότι το γεγονός οφείλεται μόνο στο φόρτο εργασίας των αλλοδαπών, όπως μας πληροφορήσαν οι ματα του χωριού, που αν μπαμολόγιοι, κυρίως μετά την, προ τριετίας, να μας το πουν θα μαλίστα απεργία των Ταχυδρομικών. Έλεγον πολλά. Πρόκειται για την λειτουργία της Δημοκρατίας μας, αν παρό τη θέλησή στα χαγιάτια της εκκλησίας. Για τον καμπαριό: «Θυμάμαι πως με τέτοια περίπτωση, παρακαλούμε να μας ενημερώνουν, γραπτώς ή τηλεφωνικώς.

Η Σ. ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΚΑΙ ΤΑ ΜΕΛΗ ΤΟΥ
ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΟΥ
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ
ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΖΑΓΟΡΙΣΙΩΝ
ΕΥΧΟΝΤΑΙ ΣΕ ΟΛΟΥΣ
ΤΟΥΣ ΣΥΜΠΑΤΡΙΩΤΕΣ
ΕΥΤΥΧΙΣΜΕΝΟΣ
Ο ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΟΣ
ΧΡΟΝΟΣ 1993

ΝΕΑ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΜΕΡΤΖΙΟΣ
ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ
Σαλαμάγκα 2 - Τηλ. 26.654
ΟΙΚΙΑ: Α. Ακρίτα 4, Τηλ. 72.902, ΙΩΑΝΝΙΝΑ

ΑΝΑΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΜΑΣ

Η Συντακτική Επιτροπή του περιοδικού μας με την αρχή του καινούργιου χρόνου αναδιαρθρώνεται και ενισχύεται με τέσσερα (4) νέα μέλη. Τους: 1. Απόστολο Ντιναλέξη δικηγόρο από τον Ελαφότοπο.

2. Σταύρο Συκιάτη Συνταξιούχο Τραπεζικό από την Αρίστη.

3. Θανάση Σακελλαρίδη, Συνταξιούχο Ο.Τ.Α. από την Καλωπία και 4. Γιώργο Μέρτζιο νέο δικηγόρο, από τη Λάιστα.

Πιστεύουμε πως και με τη νέα σύνθεσή της η Συντακτική Επιτροπή θα ανταποκριθεί στην προσπάθεια για την επίτευξη των όλο και πιο φιλόδοξων στόχων του περιοδικού μας.

ΕΥΧΕΣ

Στους τυπογράφους μας
Γ. Δούβαλη και Ε. Αποστόλου, καθώς και σ' όλο το προσωπικό, ευχόμαστε «Ευτυχισμένο το 1993» και καλές δουλιές.

Το Δ.Σ. της ΙΑΕΖ
Η Συντακτική Επιτροπή
ΤΟ ΔΣ ΤΟΥ ΚΕΖ

Η ΑΣΦΑΛΤΟΣΤΡΩΣΗ ΤΟΥ ΑΜΑΞΙΤΟΥ ΔΡΟΜΟΥ ΠΡΟΣ ΗΛΙΟΧΩΡΙ - ΒΡΥΣΟΧΩΡΙ

Πάντα μειλίχιος, προσηνής και σε όλους αγαπητός ο καλός συμπατριώτης Γιάννης Αποστ. Γκαράνης. Κατ' ομοίωση λες του πολύ αγαπητού της οικογενείας μας πατέρα του, αείμνηστου πια Απόστολου Ζήση Γκαράνη πατριώτη φανατικού Ζαγορησιού και ειδικότερα Βρυσοχωρίτη.

Όπως θυμάμαι την ωραία εκείνη μορφή που μαζί με τον πεθερό μου τον επίσης αείμνηστο Γιάννη Καφέτσιο ξεκινούσαν κάθε παραμονές των Αγ. Αποστόλων (για να είναι των Αγ. Αποστόλων στο χωριό) για το τακτικώτατο συν γυναιξί ετήσιο ταξίδι τους στο αγαπημένο τους Ζαγόρι.

Ο ένας για το Βρυσόχωρι κι ο άλλος για το Ηλιοχώρι την γενέτειρά του. Το Ηλιοχώρι αποτελεί το άλλο σκέλος της καταγωγής του Απ. Γκαράνη, αφού από εκεί ήταν η μητέρα του. Τους θυμάμαι με αγάπη αλλά και με νοσταλγία (αφού πια δεν υπάρχουν στη ζωή) να ξεκινούν νύχτα με το τελευταίο λεωφορείο της γραμμής Αθήνα-Ιωάννινα για να ταξιδεύουν, πιο άνετα και δροσερά το βράδυ πηγαίνοντας προς την υπέροχη δροσιά και την περιβάλλουσα ομορφιά της Πίνδου. Εκεί παρέμεναν πάντα αγαπημένοι φίλοι (συντροφιά έκαμαν σχεδόν καθημερινά το χειμώνα στην Αθήνα) για τέσσερις μήνες, στα πανηγύρια και στις πανέμορφες εξοχές της περιοχής. Μόνο σε φωτογραφίες σώζονται πια αυτές οι χαρές τους (στο πανηγύρι της Παναγίας του Βρυσοχωριού, όπου τα σύνορα των χωριών Ηλιοχωρίου - Βρυσοχωρίου).

Το μόνο και μόνιμο μεράκι των αγαπημένων εκλιπόντων (καθώς και των μέχρι σήμερα ζώντων) ήταν η μεγάλη ταλαιπωρία που υφίσταντο στο τέλος κατά την μετάβαση και στην αρχή κατά την επιστροφή του ταξιδιού τους. Η ταλαιπωρία από το στεγνό, κακοτράχαλο, γεμάτο «σαμάρια», λακκούβες και σκόνη, πολύ σκόνη!) δημόσιο αμαξήτο δρόμο.

Αυτός ο δρόμος της δυστυχίας και του μαρτύριου που κούραζε περισσότερο από όλο το άλλο ταξίδι από όπου είχαν ξεκινήσει οι ταξιδιώτες (Αθήνα κλπ.) επί σειράν ετών άρχιζε από το Τσεπέλοβο.

Ύστερα από το Σκαμνέλι και μετά από μακρόχρονη μικρο-ασφαλτοστρώσεις του ενός περίπου χ/τρου το χρόνο η ασφαλτος έφθασε περί τα δύο χ/τρα από τον Γυφτόκαμπο και στάθηκε για πολλά χρόνια εκεί.

Ο καροδόδρομος λοιπόν από χρόνια άρχιζε από εκεί που είχε σταματήσει, προ του Γυφτόκαμπου και σαν να μούλαρσε στην εξέλιξή του, αναγορεύοντας τρόπο-τινά την πρόσβαση, σε διατακτικούς ή ξένους απληροφόρητους ή κακοπληροφορημένους επισκέπτες του Ζαγοριού, στα Ωραία χωριά της Λάιστας - Ηλιοχωρίου - Βρυσοχωρίου. Το μαρτύριο της κούρασης και της ναυτίας, άρχιζε για πολλούς-πολλές με το ξεκίνημα από το χωριό!

Που να είσαστε Απόστολε και Γιάννη, να καμαρώσετε ένα θαυμάσιο έργο ασφαλτοστρώσεως που επιτελέσθηκε στην πολυαγαπημένη σας περιοχή, στην ιδιαίτερη πατρίδα σας!;

Και αυτή την ευτυχία της φροντίδας την είχε ο άριστος συμπατριώτης γιος του Απόστολου, ο Γιάννης Γκαράνης.

Τον οφείλεται η αγάπη και η διαρκής εκτίμηση όλων μας, αν όχι η ευγνωμοσύνη που είναι λίγο βαρεια σαν λέξη, όχι όμως σαν ουσία για την περίπτωση...

Του ευχόμαστε από καρδιάς και σ' άλλα ωραία και χρήσιμα με υγεία.

ΣΠΥΡΟΣ ΚΩΝ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

Αθήνα 22-11-1992

ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΑΥΡΙΟ

«ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ
ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ»:
ΜΙΑ ΕΛΠΙΔΟΦΟΡΑ
ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ

Ύστερα από πολύχρονες διεργασίες, υλοποιείται —επιτέλους— η ίδρυση και στο Ζαγόρι Αναπτυξιακού Συνδέσμου, με την επωνυμία: «ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΚΕΝΤΡΙΚΟΥ ΚΑΙ ΔΥΤΙΚΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ», με ιδρυτικά μέλη 27 συνολικά Κοινότητες του Κεντρικού και Δυτικού Ζαγορίου. Πρόκειται, χωρίς άλλο, για μια σωστή και απόλυτα αναγκαία πρωτοβουλία, που διανοίγει ελπιδοφόρες προοπτικές για το Ζαγόρι, κάτω βέβαια από ορισμένες προϋποθέσεις, που σε άλλο πιο αναλυτικό σημείωμά μας, θα εξετάσουμε διεξοδικότερα. Εκείνο που σήμερα, εν θερμό, θέλουμε να επισημάνουμε και ιδιαίτερα να τονίσουμε, σαν τη βασικότερη προϋπόθεση επιτυχίας του ΣΥΝΔ. είναι: ΝΑ ΕΞΟΡΚΙΣΤΕΙ Ο ΤΟΠΙΚΙΣΜΟΣ. Και το λέμε αυτό, γιατί από πληροφορίες μας, πριν καλά-καλά συσταθεί ο Φορέας άρχισαν προστριβές και γκαρίνες, σε ότι αφορά στην Έδρα του Συνδέσμου. Αν πράγματι έτσι είναι, τότε υπάρχει κίνδυνος κι' αυτή η προσπάθεια να πάει στράφι. Γι' αυτό, αφού συγκαρούμε όσους πρωτοστάτησαν στην ίδρυση του Συνδ., κάνουμε θερμή έκκληση σε όλους και πριν απ' όλους στους Προέδρους και τα Κοινοτικά Συμβ., να αρθούν πάνω από τοπικιστικές επιλογές και αντιλήψεις, αν θέλουμε να μη χαθεί ακόμα μια ευκαιρία —ίσως η τελευταία— όπως τόσες άλλες κι' από τις ίδιες αιτίες, χάθηκαν.

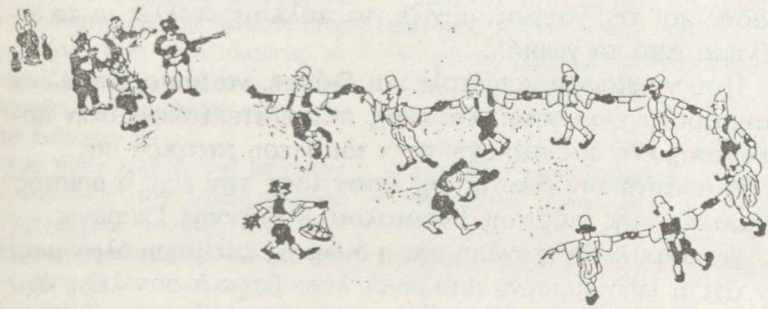
B.T.

ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΖΑΓΟΡΙΣΙΟΥ ΤΣΙΠΟΥΡΟ

Την περίοδο αυτή που σ' όλα σχεδόν τα χωριά του Ζαγορίου τα «καζάνια» βράζουν με αφθονία το εκλεκτό Ζαγορίσιο τσίπουρο, το Δ.Σ. του Συνδέσμου Ζαγορίσιων γιόρτασε το γεγονός αυτό το Σάββατο 28 Νοεμβρίου σε μια Ζαγορίσια σύναξη στο Πνευματικό του Κέντρο.

Μετά από μια σύντομη αναφορά του Προέδρου κ. Κων/νου Βαρτζάκα για την εκδήλωση, το γλέντι άναψε στην κατάμεστη από Ζαγορίσιους και φίλους του Ζαγορίου αίθουσα.

Οι εκλεκτοί παραδοσιακοί μεζέδες που με περίσια φροντίδα παρασκευ-

άστηκαν από κυρίες μέλη του Συνδέσμου, το άφθονο προσφερθέν τσίπουρο κάτω από τους γλυκούς Ζαγορίσιους σκοπούς του κλαρίνου του Γρηγόρη Καψάλη, δημιούργησαν μια ανεπανάληπτη ατμόσφαιρα κεφιού, θυμίζοντας τα παλιά καλά «Ζιαφέτια» της περιοχής.

Και του χρόνου.

ΝΕΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΤΟΠΟ ΜΑΣ

ΤΡΑΓΙΚΟΣ ΘΑΝΑΤΟΣ
36ΧΡΟΝΟΥ

Στη θέση «Λούτσα» της Κοινότητας Καστανάνας, ο δασεργάτης Βασίλειος Σγούρος του Κων/τίνου, 36 χρόνων από τη Λάϊστα, ενώ χειρίζονταν μηχανήμα σύρσεως κορμών δέντρων, παρασύρθηκε απ' αυτό, με αποτέλεσμα να τραυματισθεί θανάσιμα.

Η Σ.Ε. συλλυπείται τους οικείους του.

ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΔΑΣΙΚΩΝ
ΔΡΟΜΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΔΑΣΩΣΕΙΣ
ΣΕ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ
ΖΑΓΟΡΙΟΥ

Από το Δασαρχείο Ιωαννίνων ανακοινώθηκε ότι:

α) Αποπερατώθηκε η διάνοιξη δασικών δρόμων Β' κατηγορίας «Λειβάδι - Φλάμπουρο - Σαλατούρα, δημόσιου δάσους Λάϊστας 3.800 χιλιομ. δαπάνης 7.000.000 δρχ.

β) Περαιτώθηκαν οι εργασίες οδοστρωσίας δασικών δρόμων Ρ. Μόρφας - Κουκουρούντζος και Βρύση πασιά - Πιστρίτσος - Μόρφα, δημοσίων δασών Λάϊστας, 4.500 χιλιομ. και δαπάνης 9.500.000 δρχ.

γ) Ομοίως η κατασκευή (5) σωληνωτών οχετών στους δασικούς δρόμους «Ρέμα Μόρφας - Κιάτρα Ρόσια - Κουκουρούντζος και Παπαρούνα - Μελισσόπετρα δημοσίων δασών Λάϊστας δαπάνης 4.700.000 δρχ.

δ) Άρχισαν οι εργασίες αναδάσωσης καθώς και φυτοκομικά χειμάρων στις Κοινότητες Λεπτοκαρυάς και Φραγκαδάων.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ

Το Γρεβενίτι κι όλα τα χωριά του Ανατολικού Ζαγορίου ευχαριστούν θερμά την κ. Υπουργό Πολιτισμού και καθένα αμμόδιο, που βοήθησε για

την ενίσχυση με 1,5 εκατομμύριο δραχμές' για τη συντήρηση του μοναστηριού της ΒΟΥΤΣΑΣ.

ΝΕΑ ΖΑΓΟΡΙΣΙΑ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

Στις 18 Δεκεμβρίου ενώπιον των Πρυτανικών Αρχών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων έδωσε το νενομισμένο όρκο της πτυχιούχου του Τμήματος Ιστορίας-Αρχαιολογίας η συμπατριώτισσά μας Ιουλία Κ. Κατσαδήμα.

Τον όρκο ανέγνωσε η ίδια σαν η πρώτη αριστεύσασα της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου μας.

Το «ΖΑΓΟΡΙ μας» εκφράζει τα συγχαρητήριά του στη νέα επιστήμονα και της εύχεται καλή σταδιοδρομία.

ΜΙΑ ΕΚΘΕΣΗ ΑΔΙΩΤΙΚΗ
ΑΠΟ ΤΙΣ ΑΛΛΕΣ

Η συμπατριώτισσά μας από τα Κάτω Πεδινά Στέλλα Ηλία Βούρδα με τη Χρυσούλα Σαραφίδου, που εδώ και δυο χρόνια συγκέντρωναν λουλούδια και φυτά από τα βουνά της Ηπείρου και του Ζαγορίου ειδικότερα ύστερα από ειδική επεξεργασία (αποξήρανση) τα εξέθεσαν σε καλό γουστα κάνιστρα και συνθέσεις στο φουαγιέ του Θ.Ε.Η. (Στοά Ορφεία).

Ήταν πράγματι μια πανδαισία χρωμάτων, για όσους επισκέφτηκαν την έκθεση, από μπουνκέτα που μπορούν να διακοσμήσουν χώρους του σπιτιού. Συγχαίρουμε τις κυρίες Στέλλα Βούρδα και Χρυσούλα Σαραφίδου και κρατούμε την υπόσχεσή τους για παρόμοια έκθεση σ' ένα χωριό του Ζαγορίου.

ΞΕΝΩΝΑΣ

«ΤΟ ΠΑΛΙΟ ΑΡΧΟΝΤΙΚΟ»

Και το παμπάλαιο (1787) αρχοντικό... αναστήθηκε... Ο χρόνος το δάμασε κι ήταν έτοιμο, λίγο έλειψε, να γίνει χάλασμα, όπως τόσα άλλα, στο Τσεπέλοβο... Όμως μια οικογένεια, που από χρόνια, το είχε αγοράσει, αποφάσισε... να το αναστήσει. Και δε λογάρισε τη δαπάνη, δούλεψαν οικογενειακά, δούλεψαν με μεράκι και μέσα στο περασμένο καλοκαίρι το ανάστησαν! Καμιά αλλαγή στην εξωτερική του όψη, ούτε και

ΑΠΟ ΤΗ ΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ
ΣΚΑΜΝΕΛΙΩΤΩΝ ΑΤΤΙΚΗΣ

Σημαντικές ήταν οι δραστηριότητες που ανέπτυξε ο ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ το καλοκαίρι που πέρασε στο Σκαμνέλι. Με εισήγησή του το Κοινοτικό Συμβούλιο μετονόμασε τη βρύση με το ξενικό όνομα «Λάλγια», σε βρύση Νίκου Δ. Μαργιόλη. Με πρωτοβουλία και δαπάνες του Συνδέσμου ο χώρος διαμορφώθηκε κατάλληλα, τοποθετήθηκε ωραίο πέτρινο κέντρο και μαρμαρίνη επιγραφή. Κατασκευάστηκε ωραιότατο ξύλινο κιάσκι και στις 15 Αυγούστου έγινε λιτή και σεμνή επιμνημόσυνη δέηση στη μνήμη του αιδεσμένου συγχωριανού μας γεωπόνου Νίκου Δ. Μαργιόλη, που είχε φυτέψει τα δυο πλατάνια που ρίχνουν τη σιά τους στην όμορφη βρύση. Ένα στόλισμα του χωριού μας και αναπαύτη για τους διαβάτες στο δρόμο ΣΚΑΜΝΕΛΙΟΥ-ΓΥΦΤΟΚΑΜΠΟΥ. Με δαπάνες του Συνδέσμου επισκευάστηκε το οστεοφυλάκιο του χωριού μας, καθαρίστηκε και τα κιβώτια με τα οστά τοποθετήθηκαν σε μεταλλικά κιβώτια. Θα ήπα παράκληση να μην αναφέρουμε την προσωπική συμβολή και εργασία του αντιπροέδρου του Δ. Συμβουλίου του Συνδέσμου Δημήτρη Ν. Μαργιόλη που χωρίς αυτή τα διανοητικά προσαναφερόμενα έργα ήταν δύσκολο να πραγματοποιηθούν. Τέλος, πολύτιμη ήταν η προσφορά και βοήθεια πολλών συγχωριανών μας, ιδιαίτερως του Γιάννη Κουσουρή, Στέφανου Δερέκα, Αντώνη Πολύζου και Γιάννη Τσολέκα.

K. Γ. Ε.

στο εσωτερικό του... Κι έγινε ένας θαυμάσιος ξενώνας, γεμάτος ομορφιά και Ζαγορίσιο νοικοκυριό. Και τώρα, ύστερα από διακόσια χρόνια στέκει λεβέντικο, επιβλητικό, όμορφο, το «κάτι άλλο», όπως λέμε με το τοξωτά του παράθυρα, όπως ήταν τότε και τις τέσσερες καμάρες του στο χαγιάτι. Ο εσωτερικός του διάκοσμος θαυμάσιος... Καλορίζικο και πάντα χαρούμενη η οικογένεια του Σέα που το ανάστηρε...

ΜΙΑ ΓΕΝΝΑΙΟΔΩΡΗ
ΠΡΟΣΦΟΡΑ

Η κ. Κρίνα Κατσαδήμα εις μνήμην του συζύγου της Στεφάνου δέθεσε στο «Σύλλογο Μονοδενδριτών και φίλων του Βίκου» το χρηματικό ποσό του ενός εκατομμυρίου (1.000.000) δραχμών, προκειμένου κάψει ο σύγχρονος ηλεκτροφωτισμός της κεντρικής πλατείας της Κοινότητας Μονοδενδρίου. Το όλο έργο θα γίνει βάσει ειδικής μελέτης, η οποία πρόσφερε δωρεάν στο Σύλλογο ο εξ Αθηνών ηλεκτρολόγος-Μηχανολόγος Γάνος. Το Διοικητικό Συμβούλιο του Συλλόγου ευχαρίστησε θερμά την κ. Κατσαδήμα για τη γενναιοδωρή προσφορά της.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ

Αισθανόμαστε την ανάγκη να ευχαριστήσουμε τους συνδρομητές μας που ανταποκρίθηκαν κι έστειλαν αντίτιμο, για τα πρακτικά του πρώτου και δεύτερου Συμποσίου Λόγιστης «Ο ΛΟΓΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ», που τους ταχυδρομήσαμε. Συμβάλλοντας έτσι τα μέγιστα στην ομαλή λειτουργία του Συλλόγου μας και την έκδοσή του περιοδικού μας.

Το ΔΣ της ΙΛΕΖ
Η Συντακτική Επιτροπή

ΕΠΙΤΙΜΟΣ ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΤΟΥ Κ.Ε.Ζ.

Το νεοεκλεγμένο Δ. Συμβούλιο του Κέντρου Ερευνών Ζαγορίου (ΚΕΖ), με την υπ' αριθ. 6/10.10.92 ομόφωνη απόφασή του, ανακηρύσσει επίτιμο πρόεδρο του Κέντρου τον κ. Βασίλειο Τζιόβα, για τις —επί μία και πλέον 10ετία— υπηρεσίες που προσφέρει σ' αυτό, υπό την ιδιότητα του προέδρου.

ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΕΣ

ΧΡΗΣΤΟΣ ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ

Οι τρεις μικρές λεξούλες «καλός κι αγαθός» σαν λέγονται για κάποιον, αποτελούν γι' αυτόν, χρυσό φωτοστέφανο.

Στην περίπτωση μας τούτη αφορούν τον θανόντα τον περασμένο Νοέμβρη Χρήστο Αυγερινό Τσεπελοβίτη.

Θαυμάσιος άνθρωπος ο Χρήστος. Μακεδόνας την καταγωγή. Έσμιξε τη ζωή του με την Ευλαλία Δεληγιάννη, μια εκλεκτή Τσεπελοβιτοπούλα κι από τότε αγάπησε το Τσεπέλοβο και το Ζαγόρι σα δεύτερη πατρίδα του.

Τοπογράφος, μηχανικός το επάγγελμα. Μαζί με την άξια σύζυγό του χτίσανε θαυμάσιο σπιτικό στο Τσεπέλοβο και μένουνε μόνιμα. Οι δυο του κόρες καθηγήτριες ήταν το καμάρι τους.

Και χαιρότανε σα Ζαγορίσιος καλονοικοκύρης την οικογενειακή ζωή στο ωραίο του σπιτικό.

Όμως ένα πρωινό η καρδιά του τον πρόδωσε και δεν άντεξε. Κι άφησε πόνο αφάνταστο στους δικούς του και στο χωριό.

Αιωνία σου η μνήμη Χρήστο.

Ε. Γ.

ΕΥΡΥΔΙΚΗ ΜΑΟΥ ΔΟΥΒΑΛΗ

Τσεπελοβίτισσα γέννημα και θρέμα τούτης εκλεκτής Ζαγορίσια, που μας άφησε χρόνια. Κόρη αρχοντικής Ζαγορίσιας οικογένειας και σύζυγος του δασκάλου Τάσιου Δουβάλη - Αρχόντισσα σ' όλα της.

Είχε μάθει πολλά για το Τσεπέλοβο από τη μάνα της, και τα θυμόταν και τα μολούσισε στους ξένους τουρίστες που περνούσαν και την καλησπερίζαν, σαν κάθονταν τ' απογέματα στο πεζούλι του οβόρου της... Κι όλο έπλεκε με τη βελόνα της θαυμάσιες Ζαγορίσιες δαμάσκες... Και όταν γελούσε, στα πειράγματα των περαστικών, τραγικά ήταν τα γέλια της, κρύσταλλο σωστό, αντηχούσαν στη γειτονιά. Όμως αυτή ήταν η μοίρα της αρχόντισσας δεν άντεξε στο τόξεμα της επάρατης νόσου κι έσβυσε ήρεμα Χριστιανικά...

Αιωνία Σου η μνήμη Βερόνικη.

Ε. Γ.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΦΛΟΥΔΑΣ

Ζούσαν αρμονικά μέχρι τη στιγμή όπου στις 18 Νοεμβρίου έφυγε πρόωρα από τη ζωή ο Αρειοπαγίτης Αντιστασιακός Χρήστος Φλούδας Πελοποννήσιος την καταγωγή και γαμπρός του χωριού μας. Είχε υπηρετήσει την Κουκουλιώτισσα Σταματία Καρατζά. Ο θάνατος και η κηδεία του ήταν στο Κόρινθο όταν το ΙΧ αυτοκίνητό του συγκρούστηκε με αποτέλεσμα να βρει οικτρό θάνατο.

Ο αείμνηστος πριν λίγες μέρες απ' το μοιραίο είχε επισκεφθεί με τη σύζυγο και την κόρη του Κουκουλί.

Επιθυμία του ήταν να χτίσει στο απέραντο κάποτε αρχοντικό του κάθοντο Οικονόμου πρωθυπουργού του Αλή Πασά το οποίο αγοράστηκε εριέπεσε στην οικογένεια Καρατζά ένα σπιτάκι. Δυστυχώς στα 61 χρόνια κόπηκε το νήμα της ζωής του. Έφυγε χωρίς να πραγματοποιήσει την επιθυμία του αποκτώντας σπιτάκι στη γενέτειρά της σύζυγου του. Το Κουκουλί δέχτηκε ένα ακόμη πλήγμα με το τραγικό ύψων ιδίως όσοι είχαν την τύχη να τον γνωρίζουν προσωπικά. Δεν έχουν την απέραντη καλωσύνη, την απλότητα και τα τόσα άλλα ηθικά χαρίσματα.

Στη σύζυγο και παιδιά του θερμά συλλυπητήρια.

Αιωνία σου η μνήμη αξέχαστε Χρήστο.

Το χώμα της Αττικής Γης ως είναι ελαφρό.

Αχίλλ. Κ. Λένης

ΓΙΟΥΛΑ ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ-ΔΟΥΛΟΥΔΗ

Στα 52 της χρόνια έφυγε μια ακόμη Κουκουλιώτισσα από κοντά ως παλεύοντας σκληρά με την επάρατο νόσο ώσπου τις 18 Ν/βρίου πέρασε το νήμα της ζωής της. Άφησε δυσαναπλήρωτο κενό στην οικογένειά της καθώς και στη θλιμμένη μάνα της Ιουλία που έμεινε μόνη της για να πνεί το πικρό ποτήρι και στον αδελφό της.

Αιωνία σου η μνήμη αξέχαστη Γιούλα μας.

Το χώμα της Κρητικής γης ως είναι ελαφρό.

Κουκουλί Ν/βριος 1992 ΑΧΙΛΛ. Κ. ΛΕΝΗΣ

ΣΠΥΡΟΣ ΕΛΕΥΘ. ΧΑΝΤΖΑΡΑΣ

Προτού συμπληρωθεί μήνας από το θάνατο δυό Κουκουλιωτών που έφυγαν πρόωρα, νέο πλήγμα δέχτηκε το χωριό μας με το θάνατο του 17χρονου παλληκαριού, του λεβέντη, Σπύρου Χαντζάρα.

Ο άσπλαχνος χάρος δε λυπήθηκε τα νιάτα του. Με το κοφτερό δρεπάνι έκοψε το νήμα της ζωής του πάνω στον ανθό της νιότης του. Άφησε την τελευταία του πνοή στην ασφάλτο, ενώ επέστρεφε στο σπίτι του προσέκρουσε, με αποτέλεσμα να επέλθει ακαριαία το μοιραίο.

Με συντετριμμένη την καρδιά γονείς, συγγενείς, χωριανοί, φίλοι του, συμμαθητές του και καθηγητές, αποχαιρέτησαν στην Περιβλεπτο Ιωαννίνων για πάντα το 17χρονο Σπύρο. Παρευρέθηκε ακόμα και αντιπροσωπεία καθηγητών και μαθητών από το Γυμνάσιο Ανέζας Άρτας (όπου υπηρετεί η αδελφή του Μαριάννα).

Αιωνία σου η μνήμη αξέχαστε λεβέντη μας Σπύρο.

Το χώμα της Γιαννιώτικης Γης που θα σε σκεπάσει ως είναι ελαφρό. Στους θλιμμένους σου γονείς Ελευθέριο και Ελευθερία και στα αδελφία σου Μαριάννα και Νίκο άφησες μεγάλο κενό φεύγοντας από κοντά τους για πάντα, τόσο ξαφνικά.

Α.Κ.Λ.

ΝΙΚΟΣ Α. ΤΖΙΑΣΙΟΣ

Στις 14 Δεκέμβρη άφησε την τελευταία του πνοή ο Νίκος Τζιάσιος, εκλεκτό τέκνο του Σκαμνελιού. Πνεύμα ανήσυχο, πρωτοπόρο και δημιουργικό, άνοιξε νέους δρόμους για την προκοπή του χωριού μας. Οι Σκαμνελίτες εκτιμώντας τις ικανότητές του, το χαρακτήρα του και την αγάπη του για το χωριό μας τον τίμησαν για πολλά χρόνια με το αξίωμα του Προέδρου της Κοινότητας.

Δραστήριος, ακούραστος πρόσφερε πολλές και πολύτιμες υπηρεσίες στο Σκαμνέλι. Τ' όνομά του είναι συνδεδεμένο με σημαντικά έργα. Η ύδρευση και η ηλεκτροδότηση.

Η ανέγερση του ξενοδοχείου, η διάνοιξη δασικών δρόμων, κατασκευή καλντεριμιών.

Η ίδρυση του Δασικού Συνεταιρισμού. Αμέριστη ήταν πάντα η βοήθεια του στις ανάγκες των συγχωριανών του.

Το σημαντικότερο όμως έργο του ως κοινοτάρχη, ήταν το πνεύμα συμπληρώσε και της αγάπης που θεμελιώθηκε μεταξύ των κατοίκων. Σε δύσκολους καιρούς στάθηκε πάνω από πάθη και μίσση.

Πάντα προσηνής, καλωσύνας βοήθησε ποικιλότροπα τους συγχωριανούς του.

Στον πόλεμο του 1940-41 βρέθηκε ως λοχίας Πεζικού στην πρώτη γραμμή του πυρός. Στη μάχη της Γκραμπάλας τραυματίστηκε και προήχθη επ' ανδραγαθία στο βαθμό του ανθυπασπιστή.

Η μοίρα του χτύπησε με μακρά ασθένεια, στην οποία υπέκυψε. Ο θάνατός του αφήνει κενό δυσαναπλήρωτο και βύθισε σε θλίψη τους οικείους του, όλους τους Σκαμνελίτες όλους τους Ζαγορίσιους.

Ας είναι ελαφρό το χώμα του Σκαμνελιού που τον σκεπάζει.

Αιωνία σου η μνήμη αξέχαστε Νίκο.

Κ.Γ.Θ.

ΣΤΟ ΛΑΪΣΤΙΝΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙΣΤΗ

Του νιου μας που 'φυγε παράκαιρα
κλάματα δεν του πρόπονν.
Τραγουδία που παρήγγειλε στο βιαστικό φεγγί του,
να κάθεστε να λέτε.
Σ' αυτούς που πίσω άφησε —γυναίκα και παιδιά του—
κληρονομία τρανή αφήνει την καρδιά του!
Γιάννη τι κι αν σ' έκοψε το χώμα;
Εμείς στο πανηγύρι της Λάϊστας
θα πιάσουμε το μαντήλι σου και θα χορεύουμε μαζί
για πολλά - πολλά χρόνια ακόμα.
Τραγουδιστά στα κρηά Λαϊστίνα νερά
θα πλένουμε το δάκρυ της ψυχής μας
ποτάμι —αδερφι του Αϊών— να το παίρνει.
Κι αν τύχει βουνών απτός και σταυραπτός
να πει νερό, ας βάνουν τα φτερά τους.
Απ' το χαμό σου στο χωριό, έβαψε ο ήλιος ο μισός
και το φεγγάρι ακέριο.
Νά 'ναι το ταξίδι σου καλό, και κει που πας εσύ
να τραγουδάς μ' αγγέλους.

Χρ. Γ. Καρβούνης

ΤΙΜΗΤΙΚΗ ΕΙΣΦΟΡΑ

- 10.000**
Μυλωνάς Αλ. Γεώργιος
Τόσκας Οδυσσεύς
- 8.000**
Τσούγιας Βασίλειος
Τσούγιας Μάξιμος
- 6.000**
Κυριαζή Μυρτώ
Σταυρίδης Ιωάννης
- 5.000**
Βατζιά-Ανθοπούλου Σοφία
Γκιώκα-Φωτίου Αλεξάνδρα
Δώδος Δημήτριος
Ευαγγέλου Γρηγόριος
Ζαρουχλιώτη Ευγενία
Καραγιάννης Κων/νος
Λιόγκα-Σουρανάκη Εριέτα
Μάνδαλας Κων/νος
Μπάζα Χαρίκλεια
Νικολαΐδης Ν. Φίλιππας
Παληού Κ. Λιλή
Πετσάνη-Ασημακοπούλου Παναγ.
Ρούντος Γεώργιος
Σταυρίδης Ιωάννης
Τζιρκας Αναστάσιος
Τζιόβα Ουρανία
Τζοβαΐρη Γ. Κυριακή
Τσεκούρα Γ. Χαρίκλεια
Φαντισίου Λίτσα
Χαντόλιας Νικόλαος
Χρησιτίδου Λιλή
- 4.000**
Βαρκούκη Νίνα
Βαρκούκη-Κατριτζόγλου Μαρία
- 3.000**
Βαζάκας Αναστάσιος
Βούδδας Θεόδωρος
Ζηκόπουλος Αλέξανδρος
Ζούγκου-Θεοδωρή Αμαλία
Καλύβας Ιωάννης
Καραγιάννης Ηλίας
Καφέτσιου-Κωνσταντίνου Βασιλεία
Καψάλης Σωτήριος
Κοντοδήμου-Τζαμπούρα Νίκη
Μανέκας Ευάγγελος
Μεγγλίδης Αθανάσιος
Μίκου Ιφιγένεια
Μπάφα-Μίσιου Έλλη
Οικονόμου Ειρήνη
Παπαϊωάννου Ιωάννης
Πίκου Όλγα
Σολωμός Γεώργιος
Τσισανάκης Κων/νος
Βίλης Ιωάννης
- 2.500**
Ζούρβος Παναγιώτης
Λιτσαία Χρυσάνθη

ΔΙΟΡΘΩΣΗ

Στο προηγούμενο διπλό τεύχος 176-77, στη σελίδα 20 για τις προσφορές την εκκλησιά του Ελαφοτόπου το ορθό ναί: Αλκμήνη Αθανασιάδη 5.000 δρχ., υφροσύνη Βράνιαλη 5.000 δρχ.

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ

Για την εκπλήρωση των σκοπών του περιοδικού «Το ΖΑΓΟΡΙ μας»:

— Η κ. Λιλή Παληού, στη μνήμη του συζύγου της Κων/νου Παληού, δρχ. 10.000. — Η οικογένεια του αποβιώσαντος Γεωργίου Στύλου, στη μνήμη του, δρχ. 10.000. — Οι κ.κ. Τιμολέων και Νίκος Ξάνθου, στη μνήμη της γιαγιάς τους Αγλαίας Ξάνθου, δρχ. 5.000. — Η κ. Ξανθίπη Τσάντη στη μνήμη των γονέων και αδελφών της, δρχ. 7.000. Η Σ.Ε. ευχαριστεί θερμά

Προσφορές υπέρ Ιερού Ναού Κοιμ. Θεοτόκου Κουκουλίου: — Η Σαπφώ Αναστασιάδου προσέφερε δρχ. 50.000 στη μνήμη Ελένης Αναστασιάδου. — Ο Κων/νος Ζήνας προσέφερε 10.000 δρχ. στη μνήμη Πολεμάρχου Ζήνα. — Παναγιώτης Χ. Γόγολος Δρχ. 10.000. — Χρυσάνθη Ζήγου 5.000 δρχ. — Λουκία Ζήγου 5.000 δρχ. Η Εκκλ/κή Επιτροπή ευχαριστεί.

ΔΩΡΕΕΣ ΕΙΣ ΜΝΗΜΗΝ

ΜΟΝΟΔΕΝΤΡΙ. Στη μνήμη του Γεωργίου Στύλου, πρόσφεραν τα παρακάτω ποσά: α) Για το «Σύλλογο Μονοδενδριτών και Φίλων του Βίκου», του οποίου ήταν πρόεδρος ο εκλιπών.

1. Ανώνυμοι φίλοι του από την Αθήνα 50.000 δρχ. 2. Άγγελος και Χριστίνα Κίτσου 30.000 δρχ. 3. Λίτσα Λάππα 20.000 δρχ. 4. Χρήστος Παπαδόπουλος 10.000 δρχ. 5. Λουκάς και Σοφία Ζανιά 10.000 δρχ. 6. Κων/τίνος Πανταζής 10.000 δρχ. 7. Άννα Διαμαντή 10.000 δρχ. 8. Λεωνίδας Πανταζής 10.000 δρχ. 9. Αμαλία Κοντοδήμου 10.000 δρχ. 10. Οικογ. Σάββα Θεοδώρου 10.000 δρχ. 11. Μάνθος Πανταζής 5.000 δρχ. 12. Χρυσούλα Πανάρτου 5.000 δρχ.

β) Για το παιδικό χωριό S.O.S. Αττικής: 1. Ο Σύλλογος Διδασκόντων Δημοτικού Σχολείου Κολλεγίου Κάντζας 120.000 δρχ. 2. Η σύζυγος και τα τέκνα του αποβιώσαντος 50.000 δρχ. 3. Η Ε' (Α) τάξη του Κολλεγίου Κάντζας 120.000 δρχ. 4. Ανώνυμοι γονείς 200.000 δρχ.

ΚΑΠΕΣΟΒΟ: Ο κ. Βασίλειος Δασκαλόπουλος και η σύζυγός του Ελένη, καθώς και ο Κων/τίνος Ιωάν. Βογός, πρόσφεραν το ποσό των 180.000 δραχμών, για την κατασκευή ταβανιού στον Άγιο Αθανάσιο Καπεσόβου, στη μνήμη των γονέων των και των γονέων αυτών.

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή ευχαριστεί θερμά.

Κ. ΠΕΔΙΝΑ: Ο Αγροτ. Συνεταιρισμός Κ. Πεδινών με ομόφωνη απόφαση της Γεν. Συν/σης προσέφερε στον «Μορφ. Εξωραϊστικό Σύλλογο Κ. Πεδινών» το ποσό των 50.000 δραχμών στη μνήμη του αξέχαστου ΑΡΗ ΤΖΙΟΒΑ για τις υπηρεσίες του σ' αυτόν.

ΦΡΑΓΚΑΔΕΣ: Η κ. Αλεξάνδρα Εξάρχου και η κόρη της Μάρι, πρόσφεραν 25.000 δρχ. για τις ανάγκες του Ιερού Ναού Ευαγγελιστρίας του χωριού μας, στη μνήμη του Κίμωνα Εξάρχου, συζύγου και πατρός αντίστοιχα. Η Εκκλ. Επιτροπή ευχαριστεί θερμά.

ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ - ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ: Η Κοινότητα Ελαφοτόπου, η Εκκλησιαστική Επιτροπή Ελαφοτόπου, η Ένωση Αποδήμων Ελαφοτόπου Αθηνών, ο Σύλλογος Ελαφοτοπιτών Ιωαννίνων και ο Εκπολιτιστικός Σύλλογος Νέων Ελαφοτόπου ευχαριστούν και εύχονται κάθε ατομική και οικογενειακή ευτυχία στους χωριανούς που με τις χρηματικές προσφορές τους συνετέλεσαν στην ολοκλήρωση του έργου της πλακόστρωσης της αυλής του Κοινοτικού Γραφείου Ελαφοτόπου: 1) Κοτρότης Δημήτριος 5.000 δρχ., 2) Καραλής Γεώργιος 5.000 δρχ., 3) Τσιάρας Σωκράτης 5.000 δρχ., 4) Φρακτόπουλος Γεώργιος 3.000 δρχ., 5) Βουκαλή Αμαλία 2.500 δρχ., 6) Πλιάκου Νίκη 2.000 δρχ., 7) Τσίντσα Γεωργία 2.000 δρχ., 8) Δόσης Μιλτιάδης 2.000 δρχ., 9) Βλαστός Κων/νος 2.000 δρχ., 10) Βλαχόπουλος Σπύρος 2.000 δρχ., 11) Μπόνιας Γεώργιος 2.000 δρχ., 12) Πανταζής Κων/νος 2.000 δρχ., 13) Φαϊτά Αγαθή 1.500 δρχ., 14) Ντιναλέξης Αλκιβιάδης 1.500 δρχ., 15) Κικόπουλος Μενέλαος 1.000 δρχ., 16) Ζινδριλής Γεώργιος 1.000 δρχ., 17) Τζόκας Μ. Νικόλαος 1.000 δρχ., 18) Τζόκας Π. Νικόλαος 1.000 δρχ., 19) Ζινδριλής Δημήτριος 1.000 δρχ., 20) Κράλιος Κων/νος 1.000 δρχ., 21) Τόμος Δημήτριος 1.000 δρχ., 22) Λιόγκα Κική 1.000 δρχ., 23) Καψάλης Νικόλαος 1.000 δρχ., 24) Τσεργαλής Μενέλαος 1.000 δρχ., 25) Γκογιάννος Δημήτριος 1.000 δρχ., 26) Καραϊσκος Κων/νος 1.000 δρχ., 27) Λιόντος Αθανάσιος 1.000 δρχ., 18) Τάσης Λάζαρος, ιερέας 1.000 δρχ., 29) Γκογιάννος Ιωσήφ 1.000 δρχ., 30) Λιόγκα Ευλαλία 1.000 δρχ., 31) Φαϊτά Θεανώ 1.000 δρχ., 32) Οικονομίδης Μάνθος 500 δρχ.

ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ - Δωρεά: Η Ισμήνη Στεφάνου κατέθεσε στον Άγιο Νικόλαο Ελαφοτόπου το ποσό των 5.000 δρχ. στη μνήμη της αδελφής της Αλεξάνδρας. Η Εκκλησιαστική Επιτροπή ευχαριστεί.

Προσφορές
για το Ηρώο της
Ζαγορίστας γυναίκας

- Ο κ. Σταύρος Ι. Ιωαννίδης, δρχ. 8.000.
- Η κ. Ουρανία Τζιόβα, στη μνήμη της αδελφής της Έλσας Τζιόβα, δρχ. 5.000.

Η Σ.Ε. ευχαριστεί

5.000

Κατσιούπη Φρόσω

4.000

Παπουτσής Γεώργιος

Σάρρος Γεώργιος

Τσίλης Χρήστος

Τσορώνη-Ράπτη Όλγα

2.000

Βαλάνου Γεωργία

Βασδέκης Κων/νος

Βλαχόπουλος Θεμιστοκλής

Βότσης Θωμάς

Γιαννάκης Ιωάννης

Γιαννακός Παύλος

Γκίτσας Αησιόλαος

Δασκαλόπουλος Βασίλειος

Δούκα Φιλομήλα

Δούμας Αθανάσιος

Δροσιάς Γεώργιος

Εξαρχοπούλου-Παπαδάτου Ιφιγ.

Ζαχαρέας Ευστράτιος

Ζωΐδης Ιωάννης

Ιγναντιάδης Γεώργιος

Κακαγιά-Κεφάλα Δανάη

Καλατζή-Γιαννοπούλου Ιωάν.

Καπελλίδης Σπύρος

Καπέλος Θεοχάρης

Καραβατιάς Αλέξανδρος

Καραγιαννόπουλος Χρήστος

Καρβούνης Ανδρέας

Καρβούνης Χρήστος

Καρπούζη Ευτέρπη

Καρπούζη Μεν. Μαριγούλα

Κικόπουλος Μενέλαος

Κοντογιάννη Ευγενία

Μαβίδης Πάρις

Μανθόπουλος Δημήτριος

Ματσόπουλος Κων/νος

Μπούνας Δημήτριος

Μουσαφίρης Τάκης

Ντιναλέξης Βασίλειος

Οικονόμου Κίμων

Πανταζοπούλου Αγγελική

Παπαζήκος Παύλος

Παπαϊωάννου Σταύρος

Παπακώστα Κλεονίκη

Πέτρου-Πινδέας Ιωάννης

Πισινέλης Γεώργιος

Ράπτη Μαρία

Σακελλαρίου Ευφημία

Σουλτάνης Βασίλειος

Σταυρίδη-Φασιλάκη Ρωξάνη

Στεργίου Παύλος

Σφάγγος Ιωάννης

Τάγης Παναγιώτης

Τάσιος Βασίλειος

Τζιμοπούλου Ελένη

Τόλογλου Φιλομήλα

Τσεκούρας Ιωάννης

Τσέση Μαριάνθη

Φώλας Αριστοτέλης

Φώλας Δημήτριος

Χατζής Βασίλειος

1.500

Βάντζιος Αθανάσιος

Κλούφας Δημήτριος

Σταυρίδη-Φασιλάκη Ρωξάνη